

فرا تحلیلی بر پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری در ایران

حسن اسماعیل‌زاده^۱، لطفعلی کوزه‌گر^۲، مهدی علیان^{۳*}، علی اصغر آدینه‌وند^۴

۱- استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲- استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۳- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۴- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

دریافت: ۹۴/۸/۱۷

پذیرش: ۹۴/۱۱/۱۷

چکیده

در سال‌های اخیر با مشخص شدن ناکارآمدی ابزار و شیوه‌های سنتی اداره جوامع شهری، اهمیت الگوهای گذار از حکومت شهری متمرکز و سلسله‌مراتبی، به حکمروایی خوب، غیرمتمرکز و مردم‌سالار روند فزاینده‌ای به خود گرفته است. رشد، تعدد و تنوع پژوهش‌های علمی منتشر شده در این حوزه نیز یکی از نشانه‌های قابل اتکا برای ضرورت توجه به این مفهوم است. بر این اساس پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش فرا تحلیلی و با رویکردی بازنگرانه و کالبدشکافانه، به بازخوانی مطالعات علمی حوزه حکمروایی خوب شهری در راستای برجسته‌سازی قوت‌ها و رفع نواقص و ضعف‌های آن مبادرت کرده است. قلمرو پژوهش حاضر، پژوهش‌های تدوین شده در قالب مقالات علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی در حوزه حکمروایی خوب شهری در داخل ایران است. نتایج حاصل نشان می‌دهد پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری که با روش‌شناختی توصیفی آغاز شده، اغلب از منظر ماهیت در رده پژوهش‌های توسعه‌ای و کاربردی بوده و همین امر این پژوهش‌ها را به نظریه‌آزمایی رهنمون کرده، همچنین غلبه روش‌های کیفی و توصیفی و تحلیل درصد استفاده از روش‌های استنباطی را در فرآیند تحلیل بالاتر برده است. به‌طور کلی تحولات پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری با روش‌شناختی توصیفی آغاز شده و دوره تحلیل‌های کمی را هرچند به‌صورت محدود در شهرهای بزرگ کشور تجربه کرده است. حال اگر این پژوهش‌ها بخواهد برای شهرها و نظام‌های اداره آن‌ها مفید واقع شده و مشکلات آن‌ها را برطرف کند، هرچند نتایج و پیشنهادات خلاقانه و کاربردی را نیز تاکنون شاهد بوده‌ایم، اما ضروری است در سایه اتکا به نظریه‌ها و اندیشه‌های اجتماعی و فلسفی و الگوهای تبیینی و آینده‌نگرانه به رویکردی بوم‌محور روی آورد.

واژگان کلیدی: حکمروایی شهری، حکومت شهری، کنشگران شهری، فرا تحلیلی.

۱- مقدمه

هم‌زمان با رشد تحقیقات در حوزه‌های مختلف علوم و مواجه‌شدن جامعه علمی با انفجار اطلاعات، صاحبان‌نظر در عمل به این نتیجه رسیده‌اند که اطلاع و تسلط بر تمامی ابعاد یک رشته و به‌روز بودن در زمینه معین تا حد زیادی امکان‌پذیر نیست؛ بنابراین انجام پژوهش‌های ترکیبی که عصاره تحقیقات انجام شده در یک موضوع خاص را به شیوه نظام‌دار و علمی فراروی پژوهشگران قرار می‌دهند، گسترش روز افزون می‌یابد (صادقی و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۵۴). دانشمندان قرن‌هاست دریافته‌اند که یک مطالعه نمی‌تواند تمام مسائل مهم را حل کند. با نمونه کوچک یک مطالعه حتی نمی‌توان مسئله‌ای کم اهمیت را حل کرد؛ بنابراین اساس علم را تجمع دانش قرار دادند، دانشی که از نتایج مطالعه‌های متعدد به دست می‌آید (فهمی و ابویی اردکانی، ۱۳۹۳: ۱۹۰). از آنجایی که امروزه شناخت مسائل و مشکلات دامن‌گیر علوم حائز اهمیت والایی است (لطیفی و بساطیان، ۱۳۹۲، ۲۲۴)، تسلط بر خویشتن، مهارسازی ارزش‌ها، ذهنیت و انتظارات خویش از جمله شروط دستیابی به دروازه‌های شناخت صحیح علمی است (ساروخانی، ۱۳۸۸، ۱۷).

کاربست دستاوردهای علمی به‌عنوان یک ضرورت بقا، حوزه مطالعات مدیریت شهری ایران را نیز به خود محتاج کرده و این ضرورت پذیرش و انتقال سریع علوم نوین در جهت حل مسائل و مشکلات مدیریت شهری را در پی داشته است. اگرچه توجه به مشکلات و مسائل مبتلا به مدیریت شهری امروز ضروری به نظر می‌رسد، اما استفاده نامناسب و نارسا در زمینه به‌کارگیری ابزار شناخت، تکیه بر تئوری‌های وارداتی، جدایی‌گزینی کنش‌گران متکثر تأثیرگذار در اداره شهرها و مواردی از این قبیل آسیب‌های جدی را به این حوزه وارد می‌سازد.

مفاهیم شهروندی و حکمروایی خوب، چند سالی است که در کشور مطرح شده است. با این وجود بستر مناسبی برای اجرای اصول حکمروایی خوب (یعنی واگذاری برخی اختیارات به سطح محلی)، چه از سوی دولت و چه از طرف مردم وجود ندارد (مقیم‌ی، ۱۳۸۲، ۹). در چنین شرایطی جمعیت شهرنشین توقعات جدیدی از دولت دارند، از این‌رو اداره جوامع شهری با ابزار و شیوه‌های سنتی امکان‌پذیر نیست. گذار از حکومت شهری متمرکز و سلسله‌مراتبی، ویژگی یافته و حرکت به سوی حکمروایی خوب، غیرمتمرکز و مردم‌سالار، امری اجتناب‌ناپذیر است؛ بنابراین به‌کارگیری

رویکرد حکمروایی خوب و متناسب با بافت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشورمان، به‌عنوان رویکردی که کشور را بیش از پیش در مسیر توسعه پایدار هدایت خواهد کرد، ضرورتی بسیار یافته است. در این راستا، جهت دستیابی به توسعه منطقه‌ای و شهری باید نهادهای محلی و مردمی را درگیر مسئله کرد و این امر نیازمند ایجاد جوامع مدنی است (رهنمایی و کشاورز، ۱۳۸۹، ۲۳). همچنین می‌توان اذعان کرد که پس از مطرح‌شدن الگوی حکمروایی خوب در جهان، بازنگری کلی در شیوه‌های حکومتی و مدیریتی کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران ضرورت می‌یابد؛ زیرا با مشاهده مشکلات عدیده ناشی از شیوه‌های مدیریتی متمرکز می‌توان دریافت که برای دستیابی به توسعه منطقه‌ای و شهری باید نهادهای محلی و مردمی را درگیر مسئله کرد و این امر نیازمند ایجاد جوامع مدنی است (اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۶، ۳). تجارب جهانی بیانگر آن است که در کشورهای توسعه‌یافته و نیز در کشورهای در حال توسعه حکمروایی خوب در جهت رفع چالش‌ها و تقاضاهای هزاره سوم میلادی و به‌ویژه مسائل مدیریت شهری امری اجتناب‌ناپذیر است.

استفاده از روش فراتحلیل^۱ یا تحلیل تحلیل‌ها در مجموعه مطالعات برای دستیابی به اجماع مورد توصیه محققان است. برخلاف علوم طبیعی و دقیق که مبانی مطالعاتی صریحی دارند، مطالعات اجتماعی، رفتاری و مدیریتی در عرصه‌های شهری شامل مفاهیم انتزاعی و در حال تحول‌اند (شفیعا و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۲). این نوع مطالعه با وجود اهمیت فراتحلیل در توسعه و بلوغ حوزه‌های علمی هنوز چندان شناخته شده و رایج نیست و در انجام آن نقص و ناهماهنگی وجود دارد. نویسندگان مقاله‌های پژوهشی و سردبیران مجلات باید رهنمودهایی را برای تدوین مقاله پژوهشی مناسب برای ورود به فراتحلیل مورد نظر قرار دهند. این بررسی گامی در جهت شناساندن مبانی و منابع فراتحلیل به جامعه علمی در حکم رویکردی نو و ضروری به تلفیق و ارزیابی پژوهش‌های روزافزون، به‌ویژه پژوهش‌های داخل کشور است. استفاده از روش فراتحلیل این امکان را فراهم می‌کند تا جمع‌بندی مشخصی براساس واحد مطالعات انجام شده حاصل گردد. در همین راستا پژوهش به بازخوانی پژوهش‌های علمی حوزه حکمروایی خوب شهری با رویکرد فراتحلیل مبادرت می‌کند. در واقع مروری بر پژوهش‌های انجام‌شده و راهی که این تولیدات علمی طی کرده‌اند با رویکردی بازنگرانه و کالبدشکافانه با روش فراتحلیل می‌تواند به برجسته‌سازی

قوت‌ها و رفع نواقص و ضعف‌ها کمک خواهد کرد. از این رهگذر پژوهش حاضر با هدف شناسایی و دسته‌بندی پژوهش‌های نگارش‌شده در حوزه حکمروایی شهری در مقالات علمی-پژوهشی، علمی-ترویجی و تحلیلی-پژوهشی صورت گرفته است؛ به طوری که پس از جست و جو و شناسایی مقالاتی که طی سال‌های اخیر مستقیماً به موضوع یادشده پرداخته‌اند، با فهم رویکردها و ماهیت آن‌ها، به بررسی ساختار مقالات شامل روش‌شناسی (شاخص‌ها، نمونه‌گیری، روش‌های جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها) و نتایج به‌دست‌آمده خواهیم پرداخت تا جنبه‌های منفی نیز واکاوی شود. بدین ترتیب و در راستای نیل به هدف بالا، پژوهش حاضر سؤالات زیر را مورد نظر خود قرار داده است و در فرآیند پژوهش در پی پاسخ‌گویی به آن‌ها خواهد آمد.

• مقالات علمی منتشرشده داخلی در حوزه حکمروایی شهری از نظر روش‌شناسی و نتایج کسب‌شده چه ویژگی‌هایی دارند؟

۲- مبانی نظری

تفکر و عمل برای «اداره امور شهر» را می‌توان هم‌زاد پدیده «شهر» در زندگی و تاریخ انسان دانست. کنش‌گران شهری که شامل عناصر حکومتی، خصوصی و عمومی است هرکدام در صورت امکان به دنبال بیشینه ساختن میزان قدرت و نفوذ در جامعه هستند و برحسب میزان قدرت و نفوذ این عناصر می‌توان دو رویکرد حکومت شهری^۱ و حکمروایی شهری^۲ را تشخیص داد (مهارتی و همکاران، ۱۳۹۱، ۲).

مدیریت دولتی سنتی تا پیش از دهه ۱۹۸۰ پارادایم مطرح در حوزه مدیریت بود، اما با ظاهرشدن ابعاد منفی و نقاط ضعف آن، نظریه‌پردازان اقتصادی نئولیبرالیسم^۳ با رد نظریات کینز^۴ مبنی بر لزوم دخالت دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی (یسیلکاجیت^۵، ۲۰۰۲، ۵۸۲) به‌ویژه در کشورهای انگلیس و آمریکا، پارادایم دیگری به نام مدیریت دولتی نوین^۶ با شعار خصوصی‌سازی تولد خود را اعلام داشت. دهه ۱۹۸۰، لیبرالیسم نو برای حل مسائل از «دولت

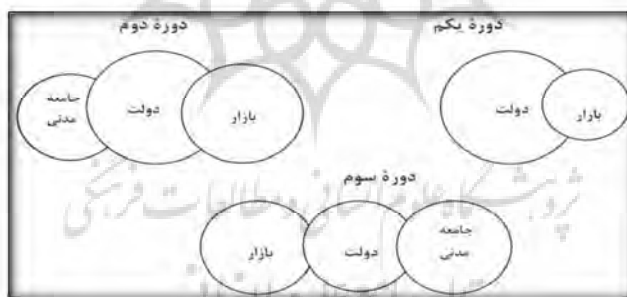
---

1. Urban Government
2. Urban Governance
3. Neoliberalism
4. Keynes
5. Yesilkagit
6. New Public Management

کوچک» حمایت می‌کرد. در عمل معلوم شد که دولت کوچک کارایی لازم را ندارد و سخن از «دولت کارآمد» به میان آمد (اطهاری، ۱۳۷۸:۸۰)، اما وعده‌های این جریان فکری نیز در کشورهای مبدع آن، سرابی بیش نبود؛ پس بشر دوباره در جست و جوی پارادایمی جدید با رویکردهای عدم تمرکز مدیریتی، و جامعه مدنی روبه رشد به حکمروایی و حکمروایی خوب، ابتدا در اروپا و ایالات متحده، دست یافت (هیلی^۱، ۲۰۰۶:۶۷۴). با گذر زمان این مفهوم گسترده در قالب تعامل، کنش و تصمیم‌گیری میان دولت، جامعه مدنی و بازار در ادبیات علمی جای خود را یافت (هافتی^۲، ۲۰۱۲:۳؛ ژنگ و همکاران^۳، ۲۰۱۵:۶۱).

این دوره با ویژگی برجسته ارتباط بین حکومت و جامعه مدنی و تأکید بر شفافیت و پابندی به اصول شناخته می‌شود (برک‌پور و اسدی، ۱۳۹۰:۵)؛ بنابراین درمی‌یابیم که این الگو، راه‌کار توسعه را نه دولت بزرگ و نه دولت حداقل، بلکه دولت خوب می‌داند. به عبارت دیگر مداخله کم یا زیاد دولت مشکل توسعه را حل نمی‌کند، بلکه کیفیت دولت مسئله اصلی است. از اواسط دهه ۱۹۹۰ آنچه سبب شکل‌گیری و زمینه‌ساز الگوی حکمروایی خوب شده دو عامل مهم بحران‌های مالی ناشی از حذف دولت‌ها و تحول عملکرد اقتصاد جهانی بوده است.

شکل ۱ به صورت شماتیک این سه دوره را نشان می‌دهد.

شکل ۱ ظرفیت‌سازی سه نهاد دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی در دوره‌های زمانی مختلف (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۰:۱۳)

1. Healey, P.
2. Hufty, M.
3. Zhang, Lei, Jing Chen, Rachel M. Tochen

بی‌تردید این تغییر رویکرد و پارادایم‌ها در قلمرو شهرداری‌ها و سازمان‌های محلی که در خط مقدم خدمت‌رسانی به شهروندان هستند، عینیت یافته و به تغییر ساختاری سنتی مدیریت منجر می‌شود (ولمن^۱، ۲۰۰۲، ۱۵). با آغاز قرن بیست و یکم شهرها تحت تأثیر فرآیندهای جهانی‌شدن و رقابت‌های بین‌المللی قرار گرفته و به‌عنوان برآیند همکاری سازمان‌های خصوصی و غیردولتی با مشارکت در روابط چندسطحی شناخته شده‌اند (کوبر و پاگانو^۲، ۲۰۱۲، ۷؛ رومنژیک^۳، ۲۰۱۵، ۱). در سال‌های گذشته مدیریت شهری و حکمروایی به نادرست به‌عنوان مترادف یکدیگر به کار می‌رفتند، در حالی که مدیریت شهری فرآیند مدیریتی است که به ایجاد و حفظ زیربناها و خدمات یک شهر می‌پردازد، اما حکمروایی شهری فرآیند کاملاً سیاسی است.

اصطلاح حکمروایی به معنای تمرکز بر فرآیند چگونگی اقتدار و منابع اختصاص داده‌شده در جهت اقدام کنترل‌شده و هماهنگ است (آیلت^۴، ۲۰۱۵، ۵). دو واژه حکومت شهری و حکمروایی شهری متضمن نگرش‌ها و الگوهای بسیار متفاوت و متمایز تلقی می‌شوند که هر یک شکل و فرآیند متفاوتی از مدیریت شهری را پدید می‌آورند. برایان مک لاین^۵، نخستین نظریه‌پرداز است که در سال ۱۹۷۳ به این دو مفهوم پرداخته است. از نظر او «حکومت» مجموعه‌ای از نهادهای رسمی و حقوقی با قدرت قانونی است؛ اما «حکمروایی» نوعی فرآیند است. این فرآیند متضمن نظام به هم پیوسته‌ای است که حکومت و اجتماع را دربر می‌گیرد (برک‌پور، ۱۳۸۱، ۳۷).

در مباحث نهادهای بین‌المللی، پژوهشی و علمی دنیا، حکمروایی خوب عبارت است از رابطه صحیح بین حکومت‌کنندگان و شهروندان که هدف آن به بیشینه رساندن بهزیستی عمومی، توجه به برخورداری مادی و معنوی انسان‌ها و رضایت‌های مادی و معنوی آن‌ها، رفع نیازها و حمایت از حقوق اساسی و آزادی شهروندان است. در نوشته‌های بسیاری که در سطح جهانی طی ده سال گذشته شکل گرفته و گسترش یافته است، موضوع حکمروایی خوب بر چگونگی دست یافتن به حکومتی که بتواند زمینه‌ساز توسعه‌ای مردم‌سالار و برابرخواهانه باشد، تأکید دارد

1. Wollmann
2. Kübler D. & Pagano M. A.
3. Roman 'czyk, Katarzyna M.
4. Alexander Aylett
5. Brian W. MacLean

(عربشاهی، ۱۳۸۳، ۹).

در گزارش کمیسیون حکمروایی جهانی یا همسایگی جهانی ما در سال ۱۹۹۵ از حکمروایی خوب تعریف زیر ارائه شده است:

حکمروایی مجموعه‌ای از روش‌های فردی و نهادهای عمومی و خصوصی است که امور مشترک مردم را اداره می‌کند. حکمروایی فرآیندی پیوسته است که از طریق آن منافع متضاد یا متنوع را هم‌ساز کرده و اقدام همکاری‌جویانه اتخاذ می‌شود (عظیمی‌آملی، ۱۳۹۰، ۵). به‌طور کلی از برآیند نظرات مختلفی در خصوص مؤلفه‌های حکمروانی خوب شهری، شاخص‌هایی به‌صورت خلاصه در جدول ۱ بیان شده است.

جدول ۱ مؤلفه‌های حکمروانی خوب در منابع مختلف

UNDP/TUGI	بانک جهانی	UNCHS
مشارکت	مشارکت	تمرکززدایی
عدالت	_____	دسترسی برابر به منابع
شفافیت	شفافیت	شفافیت
پاسخ‌گویی	پاسخ‌گویی	پاسخ‌گویی
حاکمیت قانون	_____	_____
مسئولیت‌پذیری	حساسیت در برابر فقر	مداخله مدنی
اجماع‌گرایی	_____	_____
اثربخشی و کارایی	مدیریت عمومی قوی	کارایی
_____	_____	بیش استراتژیک، پایداری

(منبع: برک‌پور و اسدی، ۱۳۹۰، ۱۹۴)

با توجه به مؤلفه‌های ارائه‌شده در جدول ۱ و همچنین تحقیقات سایر پژوهشگران به نظر می‌رسد برنامه توسعه سازمان ملل مجموعه‌ای از اصول حکمروایی خوب شهری را ارائه می‌دهد که نسبت به سایر گروه‌ها از جامعیت بیشتری برخوردار است. این اصول در برخی معانی ترکیبی از نتایج قدرت و اهداف سیاست است. برای نمونه قدرت تا چه حد تأثیرگذار عمل می‌کند و یا

فرایندهای سیاسی تا چه اندازه قانون‌مند عمل می‌کنند. با توجه به اصول ارائه‌شده نتیجه می‌گیریم که اصول حکمروایی خوب شهری یک وضعیت مفید را برای مدیریت شهر فراهم می‌آورد. این اصول ابزارهای توسعه‌یافته‌ای برای ارزیابی‌های عمیق در سطوح محلی است (برنامه توسعه سازمان ملل متحد، ۱۹۹۷، ۳).

جدول ۲ شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه برنامه توسعه سازمان ملل

شاخص‌ها	تعاریف و توضیحات شاخص‌های حکمروایی خوب شهری
مشارکت	روندی که با آن کسانی در قدرت هستند به‌صورت آزاد انتخاب و همچنین ایجاد بستر مناسب برای مشارکت فعالانه شهروندان در فعالیت‌های جامعه
پاسخ‌گویی	روندی که دولت و بخش خصوصی در برابر شهروندان پاسخ‌گو باشند
کارایی و اثربخشی	ثبات سیاسی و همچنین اعمال سیاست‌های مناسب و درست برای ارتقاء سطح عمومی جامعه، توسط دولت و بخش خصوصی با مشارکت شهروندان و نظارت دولت
شفافیت	به معنای گردش آزاد اطلاعات و قابل دسترس بودن آن برای تمام شهروندان و مشخص بودن فرایند تأیید و تصویب سیاست‌ها
عدالت	همه شهروندان باید فرصت یکسانی برای دستیابی به خدمات و همچنین فرصت برابر برای رشد فردی داشته باشند.
حاکمیت قانون	ایجاد چارچوبی قانونی و مشروع برای ساختار و همچنین رعایت آن برای همه و ترویج آن در سطح جامعه
مسئولیت‌پذیری	شامل پذیرفتن مسئولیت شهروندان و احترام به خود مختاری‌ها و تساوی حقوق بین شهروندان
اجماع‌پذیری	همه شهروندان باید به‌طور مستقیم و غیرمستقیم توسط نهادهای قانون، منافع‌شان در نظر گرفته شود و تمام گروه‌ها و شهروندان را برای رسیدن به یک توافق گسترده برای این‌که چه چیزی بهترین است در نظر گرفته شود.

(منبع: دبیرخانه سازمان ملل متحد، ۲۰۰۶، ۶)

1. United Nations Development Programme (UNDP)
2. UN. Secretariat

۳- روش‌شناسی پژوهش

«انباشت دانش» به مدد نتایج حاصل از پژوهش‌های علمی، ویژگی همیشگی دانش بشری بوده و «بحران در پژوهش» برانزده علوم مختلف امروزی است. دلیل این بحران بیشتر حجم زیاد و پراکندگی بیش از حد انتشارات علمی، حتی در یک موضوع خاص و پرداختن به ابعاد گوناگون یک مسئله پژوهشی از منظرها و لنزهای مختلف است (نصرالهی و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۹۴).

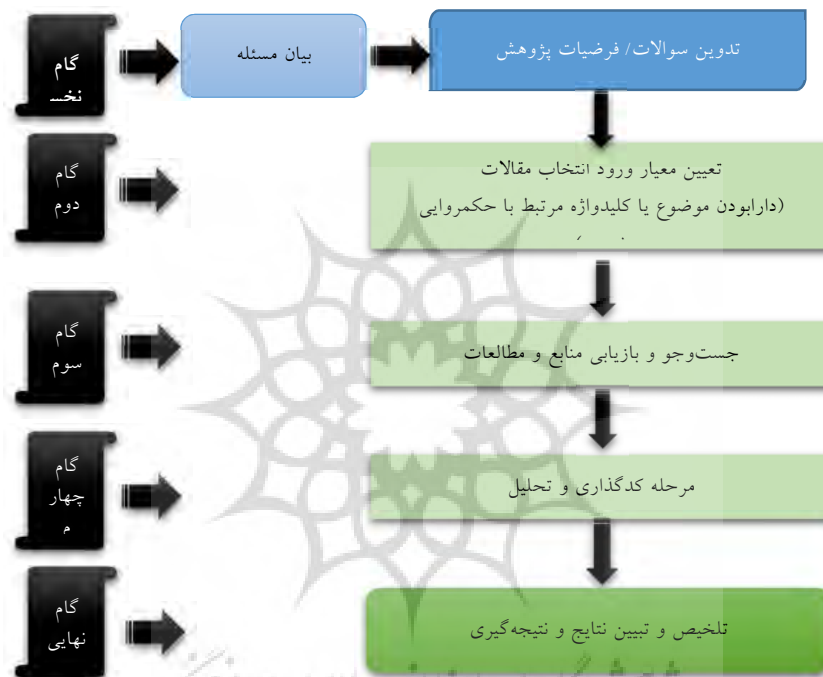
کندوکاو در پژوهش‌ها برای دست یافتن به نتایج مطمئن، رفع تناقضات موجود در انواع مطالعات و کشف شکاف‌های دانشی از بیشتر اهداف پژوهش علمی است. روش فراتحلیل مروری سیستماتیک برای نیل به این اهداف با تحلیل آماری یافته‌های کمی حاصل از مطالعات مربوط به یک مسئله پژوهشی است. چنین مروری امکان تعیین شکاف بین پژوهش و عمل را فراهم کرده و نوعی تلخیص مستند نتایج حاصل از متون پژوهشی است (کوفویانکس، ۲۰۱۲، ۹۱)؛ بنابراین در راستای نیل به هدف فوق از روش فراتحلیل یا تحلیل محتوا بهره گرفته شده است و به فراخور نیاز در قالب روش‌های کمی و کیفی صورت گرفته شده است.

فراتحلیل شگردی آماری برای ترکیب نتایج حاصل از مطالعات پژوهشی مختلف در باب یک مسئله پژوهشی ویژه برای حصول به نتیجه‌ای کلی و مستلزم تلفیق کمی (آماري و ریاضیاتی) یافته‌های حاصل از مطالعات مختلف است و امکان حصول به یافته‌های دقیق را در پرتو تلفیق ریاضیاتی فراهم می‌کند (ایمان و خواجه‌نوری، ۱۳۸۵، ۸۷).

مراحل انجام فراتحلیل (شکل ۲) از نظر پژوهشگران حوزه‌های مختلف تقریباً یکسان و دارای سیر مشخصی است. پژوهش حاضر با توجه به هدف خود مبنی بر تعیین خط‌مشی و بهبود و بهینه‌سازی پژوهش‌ها و الگوهای مورد استفاده در حوزه حکمروایی شهری، در گروه پژوهش‌های کاربردی- توسعه‌ای قرار می‌گیرد. قلمرو پژوهش کنونی، پژوهش‌های تدوین شده در قالب مقالات علمی- پژوهشی در حوزه حکمروایی خوب شهری در داخل ایران است؛ بر این اساس پس از بیان مسئله و سوالات پژوهشی، به تعیین معیارهای ورود مطالعات مستقل به فراتحلیل مبادرت شد و با توجه به آراء کارشناسان شرط دارا بودن موضوع یا کلیدواژه مرتبط با حکمروایی شهری به‌عنوان معیار و شرط ورودی داده‌های اولیه پژوهش تعیین شد. پس از جست

و جو و بازیابی منابع و مطالعات تعداد ۴۴ مقاله مرتبط با حوزه حکمروایی شهری وارد مرحله کدگذاری و تحلیل شدند و پس از تلخیص به تبیین نتایج مبادرت شد. شکل ۲ مدل عملیاتی پژوهش و گام‌هایی برداشته شده برای انجام آن را نشان می‌دهد.

شکل ۲ مدل (مراحل) عملیاتی پژوهش

۴- نتایج و بحث

برای بررسی و تحلیل مناسب پژوهش‌های انجام شده لازم است در صورت امکان تمام پژوهش‌ها مورد بررسی قرار گیرد؛ از این رو تلاش شد تا پژوهش‌های تدوین شده در حوزه «حکمروایی شهری» مطالعه شود. تعداد ۴۴ مقاله براساس جدول ۳ جدول ۳ گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

جدول ۳ مقالات منتشرشده و منتخب در حوزه حکمروایی خوب شهری

عنوان	نوع	سال	محل نشر (فصل‌نامه)
حکمروایی شهری و پژوهش شهری	علمی - پژوهشی	۱۳۸۲	مدیریت شهری
حکمروایی کلان‌شهری؛ دگرگونی در شیوه حکمروایی لندن	علمی - پژوهشی	۱۳۸۳	مدیریت شهری
راهبرد منطقه‌گرایی در حکمروایی منطق کلان‌شهری	علمی - پژوهشی	۱۳۸۳	مدیریت شهری
مروری بر دیدگاه‌های نظری مدیریت کلان‌شهری؛ با تأکید بر جنبه‌های نهادی	علمی - پژوهشی	۱۳۸۳	مدیریت شهری
جایگاه حکمروایی خوب در برنامه‌ریزی شهری (نمونه موردی: طرح متروی تهران)	علمی - پژوهشی	۱۳۸۵	برنامه‌ریزی و آمایش فضا
حاکمیت شایسته و ضرورت احیای حوزه عمومی	تحلیلی - پژوهشی ^۱	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
حاکمیت شایسته، حکمروایی شهری	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
انواع رویکردهای نظری درباره حکمروایی	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
حکمروایی شهری، مبانی نظری و ضرورت شکل‌گیری آن در ایران	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
درآمدی بر الگوی حکمروایی شهری	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
شهرسازی، حمل و نقل و حکمروایی شهری	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
نگاهی به تعاریف و مفاهیم حکمروایی	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۶	جستارهای شهرسازی
زنان و حکمروایی خوب	تحلیلی - پژوهشی	۱۳۸۷	جستارهای شهرسازی
ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی کشور در پرتو حکمروایی خوب شهری	علمی - پژوهشی	۱۳۸۷	هفت شهر
درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی	علمی - پژوهشی	۱۳۸۸	مدیریت شهری
بررسی الگوی حکمروایی خوب و نقش دولت در مدیریت و اداره امور شهرها در ایران	علمی - پژوهشی	۱۳۸۹	جغرافیا (انجمن جغرافیای ایران)

۱. انتخاب نوع تحلیلی - پژوهشی به دلیل ذکرشدن این عنوان در فصل‌نامه‌های مذکور است. گاهی این نوع مقالات به‌عنوان مقالات علمی - ترویجی نیز شناخته می‌شود.

ادامه جدول ۳

عنوان	نوع	سال	محل نشر (فصل نامه)
تحلیل جایگاه حکمروایی خوب شهری در مشهد با الگوی SWOT	علمی - پژوهشی	۱۳۸۹	جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای
حکمروایی مطلوب شهری بر بنیان سرمایه اجتماعی: آزمون نظم نهادی- فضائی ارتباطی و فاعلیت‌مندی غیر اقتصادی، مطالعه موردی: کلان‌شهر تبریز	علمی - پژوهشی	۱۳۸۹	مطالعات جغرافیایی مناطق خشک
راهبرد استقرار نظام حکمروایی در منطقه کلان‌شهری تهران	علمی - پژوهشی	۱۳۸۹	راهبرد
حکمروایی خوب و پایبندی به حقوق بشر: زمینه‌های تحقق مدیریت شهری پایدار	علمی - پژوهشی	۱۳۹۰	مطالعات مدیریت شهری
حکمرانی خوب، معرفی و نقد اجمالی	علمی - پژوهشی	۱۳۹۰	اسلام و پژوهش‌های مدیریتی
الزامات تحول رابطه قوه مقننه و مجریه با مدیریت‌های محلی در افق ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی
ارزیابی عملکرد شهرداری‌ها براساس حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: شهر یاسوج)	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	مطالعات مدیریت شهری
تحلیل الگوی مدیریتی شهر تهران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	پژوهش‌های جغرافیای انسانی
حکمرانی و نقش اداره امور شهری در عصر جهانی سازی	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	مطالعات مدیریت شهری
حکمروایی الکترونیک در کلانشهر تهران: فرصت‌ها و چالش‌ها	ماه‌نامه	۱۳۹۱	شهرنگار
حکمروایی خوب، راه چاره تحقق شهر خوب	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	سیاسی - اقتصادی
درآمدی بر حکمروایی خوب شهری: ضرورت‌ها، الزامات و چالش‌های فراروی تحقق آن در ایران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی
فرصت‌ها و چالش‌های حکمروایی کلان‌شهری خوب در عصر جهانی شدن؛ مطالعه موردی تهران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۱	هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی

ادامه جدول ۳

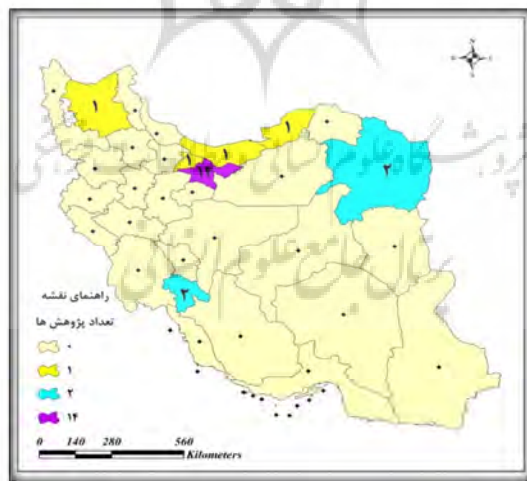
عنوان	نوع	سال	محل نشر (فصل‌نامه)
نگاهی به مفهوم حکمروایی شهری؛ هدف‌ها، مدل‌ها و شاخص‌های آن		۱۳۹۱	سیاسی - اقتصادی
آسیب‌شناسی توزیع فضایی قدر سیاسی در کلان‌شهر تهران با تأکید بر حکمروایی شهری	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	جغرافیا (انجمن جغرافیایی ایران)
ارزیابی الگوی مدیریت محله مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مطالعات شهری
بررسی تحلیلی عوامل زمینه‌ساز حکمروایی خوب، نمونه مطالعاتی: شهر بندر ترکمن	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مطالعات جغرافیایی مناطق خشک
بررسی عملکرد شهرداری در چارچوب حکمرانی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه شهر بابلسر)	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مدیریت شهری
تحلیل و ارزیابی میزان تحقق حکمروایی خوب شهری در ایران، موردشناسی: شهر کاشمر	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	جغرافیا و آمایش شهری
رویکرد شبکه‌ای به حکمروایی اراضی پیرامون کلان‌شهرها؛ نمونه موردی: منطقه شهری کرج	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مدیریت شهری
سنجش میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری براساس الگوی حکمرانی خوب شهری، مطالعه موردی: شهر یاسوج	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مسکن و محیط روستا
ضرورت بازبینی مدل مدیریت شهر تهران و انتخاب مدل برتر	علمی - پژوهشی	۱۳۹۲	مدیریت شهری
بررسی تطبیقی قوانین و برنامه‌های توسعه شهری با اصول حکمروایی خوب، مطالعه موردی: برنامه‌های توسعه شهری تهران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۳	مطالعات شهری
بررسی سازوکار تأثیرگذاری شاخص‌های سرمایه اجتماعی در حکمروایی مطلوب شهری با استفاده از AMOS، مطالعه موردی: شهر نسیم‌شهر	علمی - پژوهشی	۱۳۹۳	برنامه‌ریزی فضایی

ادامه جدول ۳

عنوان	نوع	سال	محل نشر (فصل نامه)
تعیین وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر مشهد	علمی - پژوهشی	۱۳۹۳	مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای
بررسی حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران)	علمی - پژوهشی	۱۳۹۳	مطالعات برنامه‌ریزی شهری
بررسی توسعه محله‌های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران)	علمی - پژوهشی	۱۳۹۴	برنامه‌ریزی و آمایش فضا
ارزیابی عملکرد مدیریت ناحیه‌محوری بر کارآمدی حکمروایی مطلوب شهری، مطالعه موردی منطقه ۴ شهر تهران	علمی - پژوهشی	۱۳۹۴	پژوهش و برنامه‌ریزی شهری

بررسی توزیع و گستره پژوهش‌ها در کشور برحسب استان (شکل ۳) حاکی از آن است که مقالاتی که به‌صورت موردی انجام شده بیشترین فراوانی را در شهر تهران و چند شهر بزرگ کشور داشته است.

شکل ۳ نقشه توزیع و گستره پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه حکمروایی شهری به تفکیک استان در کشور

مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد آغاز پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری در ایران از سال‌های ۱۳۸۲ به بعد بوده است؛ رفته رفته جامعه دانشگاهی با ضرورت پژوهش در این حوزه آشنا شد و در سال‌های پس از ۱۳۹۰ بیش از نیمی از پژوهش‌ها (۵۶ درصد) در این سال‌ها به انجام رسیده است.

جدول ۴ سال‌های انجام پژوهش‌ها

سال‌ها	فراوانی	درصد
پیش از ۱۳۸۰	۰	۰
از ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰	۱۹	۴۳/۱۸
پس از ۱۳۹۰	۲۵	۵۶/۸۲

محتوای پژوهش‌های صورت گرفته به لحاظ ماهیت نشان از غلبه تحقیقات توسعه‌ای با حدود ۵۲ درصد از پژوهش‌ها دارد؛ به طوری که این نوع پژوهش‌ها در دهه ۱۳۸۰ در راستای تشریح ابعاد ایده حکمروایی خوب رواج بیشتری داشته و زمینه را برای انجام پژوهش‌های کاربردی و تلاش برای حل مسائل مقطعی مدیریت شهری هموارتر کرد. در میان پژوهش‌های صورت گرفته هرچند شاید ارائه الگوها و پیشنهادهای مناسب با شرایط ایران را شاهد بودیم، اما هیچ یک به ارائه نظریه جدید منتج نشده است و به همین دلیل نمی‌توان در رده پژوهش‌های بنیادی قرار داد.

سبک‌شناسی پژوهش‌ها از منظر روش تحقیق نشان از آن دارد مقالاتی که به دنبال توصیف و تحلیل موضوع مورد بررسی بوده‌اند حدود ۷۲ درصد را شامل می‌شود و ۲۵ درصد از پژوهش‌ها نیز با استفاده از روش پیمایش در محدوده مورد مطالعه انجام گرفته است. بنابر برآیند کلی اغلب محققین روش‌های کیفی و توصیفی و تحلیل را در حوزه حکمروایی شهری ترجیح داده‌اند. استفاده نکردن از روش‌های آزمون و شبه‌آزمون می‌تواند بنابر دلایلی از جمله خاص بودن موضوع یا کاربردی‌تر بودن روش یادشده در علوم دقیقه باشد، اما نپرداختن به روش‌های تحلیل گفتمان را می‌توان از جمله ضعف‌ها در پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری دانست. بازیابی فنون و روش‌های گردآوری اطلاعات هم‌خوانی این فنون را با ماهیت و روش‌های

پژوهش‌ها نشان می‌دهد، به طوری که حدود ۶۵ درصد از پژوهش‌ها اطلاعات و داده‌های مورد نیاز خود را از طریق ابزارهای اسنادی و کتابخانه‌ای و در مرتبه بعدی حدود ۳۰ درصد از پژوهش‌ها از ابزار پرسش‌نامه برای گردآوری اطلاعات پژوهش خود بهره گرفته‌اند.

جدول ۵ جزئیات روش تحقیق پژوهش‌های انجام گرفته

درصد	فراوانی	روش	
۴۷/۷۳	۲۱	کاربردی	ماهیت پژوهش
۵۲/۲۷	۲۳	توسعه‌ای	
۰	۰	بنیادی	
۷۲/۷۳	۳۲	توصیفی-تحلیلی	روش تحقیق
۲۵	۱۱	پیمایشی-میدانی	
۲/۲۷	۱	ترکیبی	
۶۵/۹۱	۲۹	اسنادی-کتابخانه‌ای	فنون گردآوری داده‌ها
۴/۵۴	۲	مصاحبه و مشاهده	
۲۹/۵۵	۱۳	پرسش‌نامه	
۰	۰	ترکیبی	

جدول ۵ نمایشی از وضعیت نمونه‌گیری و نوع نمونه‌های انتخاب‌شده در مقالات را نشان می‌دهد. با توجه به ماهیت اغلب پژوهش‌ها، حدود ۳۰ مورد از آن‌ها در حوزه کلیات صورت گرفته و نمونه‌گیری نداشتند. از میان ۱۴ مقاله که نمونه‌گیری داشته‌اند، فقط یک مورد از نمونه کوچک استفاده کرده است و سایر پژوهش‌ها از نمونه‌های بزرگ در کار خود استفاده کرده‌اند. این امر نشان می‌دهد که حجم نمونه‌های منتخب در پژوهش‌های پیمایشی و میدانی در بازه‌های قابل پذیرش و قابل تعمیم به کل جامعه آماری قرار دارد.

جدول ۶ فراوانی نمونه‌گیری پژوهش‌ها

درصد	فراوانی	روش و نمونه	
۳۱/۸۲	۱۴	دارد	روش نمونه‌گیری
۶۸/۱۸	۳۰	ندارد	
۷/۱۴	۱	نمونه کوچک	تعداد نمونه
۹۲/۸۶	۱۳	نمونه بزرگ	

مرور پژوهش‌ها نشان می‌دهد تنها حدود ۱۳/۶ درصد از مقالات به آزمون پایایی توجه کرده‌اند و سایر مقالات و حدود نیمی از مقالات با روش پیمایشی انعکاسی از مقادیر پایایی ابزار سنجش را ارائه نداده‌اند، همچنین بیشتر این مقالات روایی را به صورت اعمال نظر خبرگان دریافت کرده‌اند و در آن روش‌های سنجش روایی مانند روایی سازه استفاده نشده است. پس می‌توان ادعان کرد که به دلیل عدم انعکاس مناسب مقادیر روایی و پایایی در پژوهش‌ها، قضاوت در مورد اندازه اثر و کیفیت مطالعات صورت گرفته کمی با مشکل روبه‌رو است. جدول ۶ خلاصه‌ای از وضعیت روایی و پایایی ابزار سنجش در مقالات مورد بررسی را ارائه می‌دهد.

جدول ۷ فراوانی پایایی ابزار سنجش

درصد	فراوانی	پایایی	
۱۳/۶۴	۶	دارد	پایایی ابزار سنجش
۸۶/۳۶	۳۷	ندارد	
—	۰	از ۰/۵ تا ۰/۷	میانگین مقدار پایایی
—	۶	از ۰/۷ تا ۰/۹	
—	۰	بالتر از ۰/۹	

مبنا و آغاز کار هر پژوهش‌گری سؤال پژوهشی و فرضیات مطرح شده به دنبال آن است، اما بررسی پژوهش‌های صورت گرفته از منظر ساختار تحلیلی براساس جدول ۷ نشان می‌دهد که در حدود نیمی از پژوهش‌ها پرسش و یا فرضیات پژوهشی به صراحت بیان نشده است. این مسئله در مقالات علمی - پژوهشی به دلیل ساختارمند بودن مقالات کمتر مشاهده می‌شود.

هر پژوهش علمی باید با چارچوب پایه‌ای که پژوهش به آن تکیه کند، به سرانجام برسد. از آنجایی که هر پژوهش‌گری در پژوهش خود منطق خاصی را دنبال می‌کند، تمام پژوهش‌ها را دارای چارچوب تحلیلی دسته‌بندی کردیم؛ اما این چارچوب‌ها در مقالات علمی- ترویجی و تحلیلی- پژوهشی بسیار کمتر از مقالات علمی- پژوهشی رعایت شده است. یافته‌های پژوهش‌ها حاکی از آن است که بیشتر مقالات نوعی نظریه‌آزمایی بوده و کمتر به نظریه‌سازی اقدام کرده‌اند. هرچند که برخی از پژوهش‌ها الگوها و پیشنهادهای بسیار خوب و تازه‌ایی را ارائه داده‌اند، با توجه به ماهیت پژوهش‌ها نمی‌توان آن‌ها را در رده پژوهش‌های بنیادی و نظریه‌ساز قرار داد.

جدول ۸ فراوانی مقالات از نظر چارچوب‌های تحقیق

درصد	فراوانی	فرضیه و چارچوب	
۴۷/۷۳	۲۱	دارد	فرضیه و پرسش پژوهش
۵۲/۲۷	۲۳	ندارد	
۱۰۰	۴۴	دارد	چارچوب تحلیلی
۰	۰	ندارد	
۰	۰	نظریه‌سازی (ارائه نظریه)	ماهیت پژوهش‌ها در
۱۰۰	۴۴	نظریه‌آزمایی	استفاده از نظریات

جدول ۸ نمایی از دسته‌بندی مقالات از نظر تعداد شاخص‌های مورد استفاده و همچنین ابزارهای تحلیل را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در بخش مبانی نظری شاخص‌های حکمروایی خوب شهری معرفی و تشریح شدند، بر این اساس پژوهش‌ها دسته‌بندی شدند. حدود ۴۸ درصد از پژوهش‌ها از شاخص‌های هشت‌گانه حکمروایی شهری استفاده نکرده‌اند و به سایر ابعاد موضوع جدا از شاخص‌ها پرداخته‌اند. حدود ۳۲ درصد از مقالات شاخص‌هایی را به شاخص‌های حکمروایی خوب شهری افزوده‌اند و پژوهش خود را بر این اساس به سرانجام رسانده‌اند.

جدول ۹ جزئیات شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش‌ها

درصد	فراوانی	تعداد شاخص‌ها	
۲۰/۴۵	۹	کمتر از ۸ شاخص	تعداد شاخص‌های مورد استفاده
۳۱/۸۲	۱۴	بیش از ۸ شاخص	
۴۷/۷۳	۲۱	ندارد	

با توجه به ماهیت پژوهش‌ها در میان ابزارهای تحلیل حدود ۶۶ درصد از مقالات از طریق استنباطی انجام شده است. پس از آن برای ارزیابی میزان متوسط رضایت پاسخ‌دهندگان از آزمون‌های میانگین عددی و آزمون T بهره گرفته شده است. ابزارهای هم‌بستگی و رگرسیون در حدود ۹ درصد از پژوهش‌ها مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. خلاصه‌ای از وضعیت ابزارهای تحلیل در جدول ۱۰ ارائه شده است. بررسی رابطه میان متغیرهای تأثیرگذار دیگر با حکمروایی شهری یکی از روش‌های مطلوب توسعه مبانی نظری پژوهش‌هاست. برخی از پژوهش‌ها که با هدف و فرضیه بررسی آثار حکمروایی شهری یا تأثیرپذیری آن از متغیرهای دیگری بوده‌اند، متغیرهایی از جمله توسعه محله‌ای (در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی)، عملکرد مدیریت محله‌محوری، اعتماد اجتماعی، عقلانیت غیرابزاری، نگرش انتقادی، سرمایه اجتماعی.

جدول ۱۰ جزئیات ابزار مورد استفاده در تحلیل پژوهش‌ها

درصد	فراوانی	ابزار	
۱۵/۹۱	۷	میانگین و آزمون T	ابزار تحلیل
۹/۰۹	۴	همبستگی و رگرسیون	
۴/۵۴	۲	تکنیک و مدل	
۶۵/۹۱	۲۹	کیفی و استنباطی	
۴/۵۵	۲	ترکیبی	

سرانجام به‌طور میانگین در حدود ۶۱ درصد از مراجع مورد استفاده در این پژوهش‌ها به زبان فارسی و فقط حدود ۳۹ درصد از مراجع مورد استناد از منابع انگلیسی بوده است.

جدول ۱۱ فراوانی منابع و تعداد ارجاعات مقالات

درصد	فراوانی	
۶۱/۴۷	۶۷۸	منابع فارسی
۳۸/۵۳	۴۲۵	منابع انگلیسی

در خلال مرور پژوهش‌های حوزه حکمروایی شهری به محدوده مورد مطالعه آن‌ها نیز توجه شده و مهم‌ترین نتایج آن‌ها استخراج شده است. مروری بر نتایج و یافته‌های محتوایی پژوهش‌های صورت گرفته حاکی از آن است که در منطقه ۱۹ شهر تهران وضعیت حکمروایی نامناسب بوده و بین حکمروایی و توسعه محله‌ای رابطه معنادار قوی و مثبت وجود دارد و شاخص‌های قانون‌مداری، پاسخ‌گویی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت و اجماع‌محوری نسبت به سایر شاخص‌های حکمروایی بیشترین تأثیر را بر متغیر توسعه محله‌ای داشته است (موحد و همکاران، ۱۳۹۳؛ موحد و همکاران، ۱۳۹۴)، در حالی که نتایج پژوهش در محله اوین شهر تهران کارکرد شاخص‌های اثربخشی و پاسخ‌گویی را بیشتر می‌داند (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۲). پژوهش انجام‌گرفته در منطقه ۴ شهر تهران، طرح ناحیه‌محوری را در جهت تجمیع منابع و نیروی محلات و همچنین بهبود مشارکت شهروندی از مؤلفه‌های کلیدی بر کارآمدی و اثربخشی حکمروایی یاد می‌کند و در این زمینه شاخص‌های پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری را بر سایر شاخص‌ها مهم‌تر ارزیابی می‌کند (نصیری، ۱۳۹۴). در شهر بندر ترکمن نتایج نشان می‌دهد شاخص‌های مشارکت، قانون‌مندی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری وضعیت مناسبی ندارد. رضایت‌بخش بودن این شاخص‌ها از منظر کنش ارتباطی هابرماس به سبب ضعف پایه‌های لازم در جهت تقویت عقلانیت ارتباطی است؛ به‌صورتی که متغیر اعتماد اجتماعی (عمومی - نهادی) در رابطه با حکمروایی شهری بیشترین تأثیر را داشته و در رده‌های بعدی متغیرهای کنش غیرابزاری و نگرش انتقادی، به ترتیب بر حکمروایی و پایین بودن آن در شهر بندر ترکمن تأثیرگذار بوده است (اجزاشکوهی و ایستگلدی، ۱۳۹۲). در نسیم‌شهر نیز نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که حکمروایی شهری هم‌بستگی مثبتی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دارد (صالحی و همکاران، ۱۳۹۳). بررسی میزان توجه و اجرای مؤلفه‌های حکمروایی توسط شهرداری‌ها، به‌عنوان اصلی‌ترین متولی شهر در ایران، به‌ویژه شهر یاسوج، علی‌رغم پیشرفت‌هایی در سال‌های اخیر، مناسب نیست (شماعی و همکاران، ۱۳۹۱). در شهر کاشمر مشخص

شد که علی‌رغم کارآمدی اعضای شورای شهر در رابطه با شاخص پاسخ‌گویی، از منظر شاخص شفافیت و اطلاع‌رسانی، کارایی، اثربخشی و قانون‌مندی کارکرد آن‌ها نسبت به میانگین‌های مقبول الگوی حکمروایی فاصله دارد (ابراهیم‌زاده و اسدیان، ۱۳۹۲). پژوهشی در شهر مشهد نشان داد نتایج پیمایش شاخص‌های حکمروایی در شهر از مقادیر میانگین مورد قبول پایین‌تر بوده و شاخص‌های حکمروایی شهری را نابسامان توصیف کرده است (رهنما و اسدی، ۱۳۹۳). نتایج پژوهش در شهر بابلسر نیز نشان می‌دهد که مشارکت شهرداری با شهروندان در سطح نامطلوبی قرار دارد، اما توجه به قشرها و طبقات اجتماعی در طول پیمایش در شهر نشان داد که به نسبت افراد تحصیل‌کرده مشارکت بالاتری را دارند (آدینه‌وند و همکاران، ۱۳۹۲). خلاصه‌ای از نتایج کلیدی پژوهش‌های انجام گرفته به تفکیک شهرها در جدول ۱۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۲ نتایج کلیدی به تفکیک شهرها

شهر	نتایج
مشهد	<p>✓تحقق الگوی حکمروایی خوب شهری به اطلاعات وابسته است. این امر مستلزم بسترهای مناسبی است که زیربنای آن را پژوهش تشکیل می‌دهد، پس مدیریت شهری در پرتو حکمروایی خوب شهری به بحث برنامه‌ریزی برای پژوهش نیاز دارد.</p> <p>✓بررسی و ارزیابی شیوه‌های گوناگون اندیشه و پژوهش در حوزه حکمروایی شایسته در دو قالب ساختاری و فرآیندی جای می‌گیرد؛ به طوری که حکمروایی به عنوان سلسله مراتب، بازارها، شبکه‌ها و جوامع در قالب ساختاری و حکمروایی به مثابه هدایت و هماهنگی در قالب فرآیندی مورد بررسی قرار می‌گیرد.</p> <p>✓حکومت مجموعه‌ای از نهادهای رسمی و حقوقی با قدرت قانونی است، اما حکمروایی فرآیندی است که متضمن نظام بهم‌پیوسته‌ای است که م حکومت و اجتماع را دربر دارد.</p> <p>✓حکمروایی خوب شهری دربرگیرنده قواعد اعمال قدرت و حل اختلافات مربوط به آن است. تحقق مدیریت شهر پایدار از طریق اجرای حکمروایی خوب و پایبندی به موازین حقوق بشر عملی می‌شود.</p> <p>✓بهره‌گیری از نظریات هابرماس درباره حوزه عمومی می‌تواند تهدیدها و فرصت‌های حکمروایی خوب را بهتر نشان دهد.</p> <p>✓دستیابی به حکمروایی خوب شهری در گرو ایجاد نهادهای دموکراتیک، ساختار قانونی و ساختار سازمانی است.</p> <p>✓حکمروایی خوب با ویژگی‌هایش می‌تواند در تنظیم رابط مدیریت شهری، بخش خصوصی و مدنی در راستای نیل به توسعه پایدار مؤثر واقع شود.</p> <p>✓از نظر مؤلفه‌های حکمروایی خوب دولت به‌عنوان تسهیل‌گر فعالیت سایر بخش‌ها در توسعه پایدار جامعه نقش‌آفرین خواهد بود.</p>

ادامه جدول ۱۲

شهر	نتایج
تهران	<p>✓ از آنجایی که اندیشه حکمروایی خوب بر مفروضات فلسفه کابینالیسم استوار است، تمام اشکالاتی که بر این فلسفه وارد است را نیز می‌توان به این نظریه وارد دانست و تا هنگامی که به استحکام و تثبیت بنیان‌های اقتصادی و رفاه مادی جامعه بیانجامد با مضامین اسلامی هم‌خوانی ندارد.</p>
ایران	<p>✓ ساختار تمرکزگرای کنونی حاکم بر کشور در تعارض با پیشرفت و توسعه پایدار منطقه‌ای، ناحیه‌ای و محلی بوده و تحقق حکمروایی شایسته منوط به اجرای مدل تمرکززدایی به‌عنوان توسعه طرح شده است.</p> <p>✓ تحقق الگوی حکمروایی خوب در ایران با چالش‌های حقوقی، سیاسی و فرهنگی بسیاری در سطوح کلان، میانی و خرد روبه‌رو است. از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تمرکزگرایی دولتی، ضعف جامعه مدنی و فقدان شهروندی در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت کشور اشاره کرد.</p> <p>✓ قوانین و برنامه‌های توسعه شهری ایران با اصول حکمروایی شایسته شهری ارتباط دارند، اما به ندرت با آن‌ها منطبق هستند و این قوانین و برنامه‌ها بدون رویکرد حکمروایی و صرفاً با هدف استانداردسازی فنی، عملکردی و سازمان مدیریت شهری تدوین شده‌اند.</p> <p>✓ با وجود ساختاری شدن پاره‌ای از مشکلات مدیریت شهری ایران، تبیین صحیح، نهادینه‌سازی و نگاه راهبردی به بحث حکمروایی خوب شهری به افزایش سرعت شکل‌گیری مدیریت پایدار شهری کمک می‌کند.</p> <p>✓ در امر توان‌مندسازی و سامان‌دهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی کشور و توسعه اجتماع فقرزده در راستای اصول حکمروایی خوب شهری در استفاده از قابلیت‌های نهفته در همین سکونت‌گاه‌هاست.</p>
تهران	<p>✓ شاخص‌های قانون‌مداری، پاسخ‌گویی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت و اجماع‌محوری از مهم‌ترین شاخص‌های حکمروایی خوب در شهر تهران است.</p> <p>✓ الگوی مدیریتی کنونی شهر تهران (مدل شورا-مدیر شهر) سبب وابستگی شدید عناصر مدیریتی به ساختار کلان قدرت شده است.</p> <p>✓ مدل شورا-شهرداز قوی به‌عنوان الگوی مناسب تهران پیشنهاد شده است تا با رویکردی جمع‌گرایانه و مشارکتی، با کاهش نقش دولت مرکزی در سطوح محلی، تقویت جایگاه و نقش مدیریت محلی، حاکمیت چندسطحی و چندعاملی را توجیه کند و سبب دستیابی به حکمروایی خوب شهری را فراهم سازد.</p> <p>✓ بیشتر نهادها و کنش‌گران دخیل در مدیریت کلان‌شهر تهران دولتی بوده و دایره اختیارات وسیعی را دارا هستند؛ درحالی که نهادهای مردم‌پایه حضور، مشارکت و قدرت سیاسی محدود و مشروطی را دارند.</p> <p>✓ نشناختن حقوقی سطح منطقه کلان‌شهری یا مجموعه شهری در نظام تقسیمات سیاسی و مدیریت سرزمین، بزرگ‌ترین مانع سر راه شکل‌گیری وحدت و یکپارچگی و همچنین پیروزی بر تفرق سیاسی و نیل به حکمروایی است.</p>

ادامه جدول ۱۲

نتایج	شهر
<p>✓چارچوب مبتنی بر حکمروایی کلان‌شهری خوب باید چهار اصل هنجاری ارتقاء سطح رقابت‌پذیری شهری، نقش‌آفرینی فعال در حوزه دیپلماسی شهری و حکمروایی جهانی، ارتقاء سطح زیست‌پذیری و عدالت فضایی را در نظر داشته باشد.</p> <p>✓با ظهور و گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال‌های اخیر، حرکت به سمت تحقق حکمروایی الکترونیک به‌عنوان یکی از محورهای حوزه تعامل حکمروایی خوب و فناوری‌های نوین حائز اهمیت است.</p> <p>✓بررسی طرح متروی شهر نشان داده در فرآیند تهیه آن برنامه‌ریزی برای مردم بوده نه برنامه‌ریزی با مردم و نقش نظاره‌گر و استفاده‌کننده ساکنان شهر حاکی از رعایت نکردن اصول حکمروایی خوب در این طرح است.</p> <p>✓با وجود پایین بودن سطوح توسعه و حکمروایی در محلات شهر تهران، اما توسعه محله‌ای با حکمروایی شهری رابطه معناداری دارد.</p> <p>✓برای نیل به مدیریت مطلوب شهری رعایت سلسله مراتب مدیریتی از شهر تا محله الزامی است؛ به گونه‌ای که سطح ناحیه بتواند ارتباط بین سطوح پایین و بالای شهری را برقرار کند و نیل به حکمروایی خوب را تسهیل کند.</p> <p>✓طرح‌های ناحیه‌محوری نقش به‌سزایی در حکمروایی شهری دارد و افزایش مشارکت شهروندان را به دنبال خواهد داشت.</p> <p>✓نتایج مثبت مدیریت محله‌محور ضرورت توجه به این نهاد در راستای تقویت رویکرد اجتماعی را در شهر بیان می‌دارد. در محله اوین شاخص‌های اثربخشی و پاسخ‌گویی از کارکرد بیشتری در شکل‌گیری الگوی مطلوب مدیریت نقش داشته و مدیریت محله اوین از نظر شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در وضعیت خوبی قرار دارد.</p>	<p>ش</p>
<p>✓تحقق حکمروایی خوب شهر در قالب شبکه کنشگران امکان‌پذیر است؛ به‌طوری که سازمان‌ها و کنشگرانی که از لحاظ قانونی و براساس وظایف در مدیریت شهری مؤثر هستند، در سایه اصلاح قوانین و تغییر رویکردها نقش پررنگی را به‌صورت شبکه‌ای ایفا کنند.</p>	<p>ش</p>

ادامه جدول ۱۲

شهر	نتایج
باسج	<p>✓ بررسی مؤلفه‌های مشارکت، پاسخ‌گویی و کارایی نشان می‌دهد مؤلفه‌های مشارکت و کارایی سطحی پایین‌تر از میانگین دارد و مدیران و مسئولان حوزه برنامه‌ریزی شهر یاسوج بدون توجه به نظرات مردم و اطلاعات درون سازمانی به برنامه‌ریزی برای مردم (نه برنامه‌ریزی با مردم) اقدام می‌کنند.</p> <p>✓ از بعد ذهنی تمایل شهروندان شهر به مشارکت در امور مدیریت شهر بالاست و بستر مناسبی وجود دارد، اما در بعد عینی مشارکت شهروندان از سطح حداقلی پیروی می‌کند و با معیارهای حکمروایی خوب شهری فاصله دارد.</p>
مشهد	<p>✓ تعیین موقعیت شهر از نظر شاخص‌های حکمروایی خوب نشان داده است که شهر در موقعیت تدافعی (بدترین حالت) روبه‌رو بوده و در برابر عوامل درونی با ضعف مواجه بوده و در برابر عوامل خارجی نیز واکنش مناسبی نشان نداده است.</p> <p>✓ در میان شاخص‌های حکمروایی مشارکت و تمایل به مشارکت مناسب‌ترین وضعیت و عدالت، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی نامناسب‌ترین وضعیت را داشته‌اند.</p>
تبریز	<p>✓ نتایج پژوهش وجود هم‌بستگی معنادار بین حکمروایی شهری از رهگذر جامعه مدنی و سرمایه اجتماعی را نشان می‌دهد.</p>
نسیم‌شهر	<p>✓ با بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و حکمروایی شایسته شهری، معنادار بودن رابطه بین آن‌ها مشخص شده است، به صورتی که با افزایش سرمایه اجتماعی، شاخص‌های حکمروایی شایسته نیز ارتقاء می‌یابد.</p>
بندر ترکمن	<p>✓ وضع موجود شاخص‌های حکمروایی به دلیل آماده نبودن بسترهای لازمه عقلانیت ارتباطی در قالب روابط دوسویه شهروندان به شهرداری نامطلوب است.</p> <p>✓ در میان عوامل سازنده عقلانیت ارتباطی، متغیر اعتماد اجتماعی (نهادی و عمومی) دارای بالاترین ارتباط و تأثیرگذاری با کیفیت برقراری حکمروایی شایسته بوده است.</p> <p>✓ شیوه اداره شهر با خصوصیات دوران ماقبل مدرن و فضای ارتباطی با خصوصیات دوران مدرن، موسوم به مدرنیته یا سرمایه‌داری متأخر (به‌زعم هابرماس) انطباق دارد؛ درحالی که حکمروایی خوب محصول فرآیندهای دوران مدرن است و این انطباق نداشتن مانعی مهم در زمینه به‌کارگیری رهیافت حکمروایی خوب در شهر بندر ترکمن است.</p>

ادامه جدول ۱۲

شهر	نتایج
تهران	✓مؤلفه‌های مشارکت و کارایی در سطحی پایین‌تر میانگین قرار داشته و مؤلفه پاسخ‌گویی بالاتر از میانگین است و با توجه به توریستی بودن شهر ضرورت اهتمام به مؤلفه‌های حکمروایی در شهر ضروری دانسته شده است.
اصفهان	✓بررسی شاخص‌های حکمروایی خوب در شهر نشان می‌دهد که میزان تحقق حکمروایی پایین‌تر از میانگین است و حکمروایی مطلوب را از طریق همکاری متقابل شورای اسلامی، دولت و مردم عملی دانسته شده است.

۵- نتیجه‌گیری

ضرورت توجه به حکمروایی خوب شهری در دو دهه اخیر جای خود را ادبیات علمی کشور باز کرده است و تلاش‌های بسیاری در عرصه‌های پژوهشی در قالب پایان‌نامه، رساله، طرح‌های پژوهشی، مقالات پژوهشی و همایشی صورت گرفته است. این مطالعه که با هدف بررسی وضعیت مقالات منتشر شده در حوزه حکمروایی خوب شهری تدوین شده است. هرچند بررسی تمامی پژوهش‌های صورت گرفته امکان‌پذیر نبود، اما سعی شد تا شمایی کلی از وضعیت محتوایی و روشی پژوهش‌های این حوزه برجسته گردد. نتیجه یافته‌های پژوهش حاضر که به نوعی می‌توان تحلیل تحلیل‌ها امید و آن را از پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه متمایز کرد، در قالب ویژگی‌های بارز این مقالات به شرح زیر است.

در ابتدا این که پژوهش‌های مرور شده نشان داد که هر پژوهش‌گر براساس دیدگاه فردی مسیر متفاوتی را برای طراحی پژوهش خود به کار برده و این تنوع سبب شده است تا در مجموع تحقیقات از مرکزیت قابل تحلیل و رویه‌ای قابل اتکاء و روش‌شناسانه برخوردار نباشد؛ البته این مسئله در مقالات پژوهشی به دلیل ساختارمندی مجلات، کمتر قابل مشاهده است؛ اما باید به این نکته نیز اشاره کنیم که حوزه اندیشه گسترده‌تر در این رابطه برای استخراج مدل‌های بهتر و متناسب با ساختار حکومتی و مدیریتی شهرهای ایران توصیه می‌شود، هرچند نتایج و پیشنهادات خلاقانه و کاربردی را نیز تاکنون شاهد بوده‌ایم.

در میان پژوهش‌ها فزونی و غلبه چشم‌گیر پژوهش‌های توسعه‌ای و کاربردی به چشم

می‌خورد که بیشتر در حوزه نظریه‌آزمایی قرار می‌گیرند و منجر به نظریه‌سازی و ارائه نظریه نمی‌شوند. از دیگر ویژگی‌های غلبه روش‌های کیفی بر روش‌های کمی در پژوهش‌هاست. نگاهی به جدول و فراوانی مقالات از نظر روش‌شناسی و ابزار گردآوری مؤید این امر است. استفاده بیشتر از روش‌های توصیفی - تحلیلی و ابزارهای اسنادی - کتابخانه‌ای منجر به غلبه روش‌های کیفی بر کمی شده است. از آنجایی که موضوع و هدف هر پژوهشی روش پژوهش را مشخص می‌کند، می‌توان گفت موضوع حکمروایی شهری مستلزم به‌کارگیری روش‌های کیفی بوده است؛ اما نباید فراموش کرد که وقتی موضوعی به‌صورت محدود در قالب روشی خاص نگریسته شود، محدودیت راه‌حلی‌های مسائل را در نهایت منجر خواهد شد.

یکی دیگر از موارد در پژوهش‌های موردی عدم توجه کافی به چرایی انتخاب تعداد نمونه از مسائلی است که مشاهده می‌شود، هرچند قطعاً در پژوهش‌های صورت گرفته ملاحظات مربوطه رعایت شده و نبود این امر نشانه غفلت آنان نبوده است، اما انتخاب حجم نمونه کم یا زیاد، هردو زمینه‌ساز تهدید نتایج پژوهش است. بررسی مقالات نشان داد که انتخاب حجم نمونه با کمینه و بیشینه نمونه‌های مورد نظر پژوهش‌های موردی (حداقل ۳۰ و حداکثر ۵۰۰) مطابقت کرده و در وضعیت قابل‌پذیرشی است.

همچنین مرسوم است که در پژوهش‌های علمی همواره فرضیات یا سؤالات پژوهش ارائه شود. نتایج این مطالعه نشان داد که فرضیات یا سؤالات در حدود نیمی از پژوهش‌ها آشکارا مورد توجه قرار نگرفته که این امر می‌تواند به فاصله گرفتن پژوهش‌گر از هدف اصلی پژوهش و همچنین ناآگاهی خواننده نسبت به مسیر آزمون‌های آماری و نتایج همراه منجر شود.

از دیگر مواردی این پژوهش‌ها نداشتن توجه کافی به بحث قابلیت اعتبار در پژوهش‌های کیفی و روایی و پایایی در پژوهش‌های کمی به‌ویژه در پژوهش‌های پیمایشی است، که سنجش متغیرهای مورد نظر پژوهش و پژوهش‌گر و درجه ثبات، همسانی و قابلیت پیش‌بینی پژوهش به آن وابسته است.

کندوکاو در مقالات منتشر شده در این حوزه حاکی از آن است که باوجود بومی نبودن موضوع، تعداد ارجاعات به منابع خارجی کمتر از ارجاعات به منابع فارسی بوده و این استفاده بیشتر از منابع فارسی نیز در موارد معدودی به بومی‌سازی این الگو انجامیده است. اگرچه طبیعتاً

کاربرد و کاربست دستاوردهای نظری و دانشی اندیشمندان و صاحبان‌نظر می‌تواند در راستای حل مسائل شهرهای کشور مطلوب واقع شود و از آن‌ها به‌عنوان ذخیره‌های عظیم دانش بشری در بسیاری مواقع بهره‌گیری شود، اما نباید فراموش شود که چارچوب‌های تئوریک برگزیده‌شده در تبیین مسائل مدیریتی و اجتماعی شهرها باید متناسب نیاز جامعه و سازگار با شرایط بومی باشد. از این‌رو نگاه به حکمروایی خوب شهری از منظر برساخت حکمروایی واجد پیش‌شرط‌هایی است که اگر محقق نشود به‌عنوان موانع تحقق حکمروایی خوب شهری مطرح خواهد شد. دستیابی به حکمروایی خوب، نوعی نظام موازنه بین کنش‌گران متکثر عرصه‌های شهری است. برای دستیابی به چنین الگویی نوعی رابطه معکوس میان جامعه مدنی (شهروندان) و دولت وجود دارد؛ به‌صورتی که قدرت بیشتر دولت، کاهش قدرت جامعه مدنی را در پی خواهد داشت، در حالی که در حکمروایی خوب نخستین مسئله توانمندسازی^۱ و سپس مقتدرسازی^۲ مردم و جامعه مدنی است. این مقتدرسازی زمانی محقق خواهد شد که در قالب نهادهای مدنی سازمان‌یابی شده باشد. این سازمان‌یابی در عرصه شهرهای کشور باید با وجود علائق، منافع، ترجیحات مختلف و با وجود همین ترتیبات متکثر در قالب نهادهای مدنی صورت گیرد. در این رابطه اصل اعتماد به‌عنوان پیونددهنده عناصر جامعه که سرمایه اجتماعی را می‌سازد ضروری است که بازهم از طریق نهادسازی برای تمرکززدایی از قدرت و توزیع آن در میان کلیه کنش‌گران و ذی‌نفعان قابل حصول است.

وجود فرهنگ دموکراتیک به‌عنوان یک ضرورت تحقق حکمروایی خوب مطرح می‌شود. فرهنگ دموکراتیک به این معنا نیست که همه مردم دموکراتیک باشند، چون چنین امری در هیچ جایی از جهان وجود نداشته است. در این زمینه نخبگان شهروندی باید بر دو مسئله زیر اجماع داشته باشند.

- حکمروایی به‌عنوان حلال مسائل کنونی شهرها.
- حکمروایی به‌عنوان داور کنش‌ها و کشش‌ها و تأمین‌کننده منافع کنش‌گران متکثر شهری.

---

1. Enabling
2. Empowering

۶- منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی و مرتضی اسدیان، «تحلیل و ارزیابی میزان تحقق‌پذیری حکمروایی خوب شهری در ایران؛ موردشناسی: شهر کاشمر»، فصل‌نامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، دوره ۳، شماره ۶، صص ۳۰-۱۷، ۱۳۹۲.
- اجزاء شکوهی، محمد و مصطفی ایستگلدی، «بررسی تحلیلی عوامل زمینه‌ساز حکمروایی خوب، نمونه مطالعاتی: شهر بندرترکمن»، فصل‌نامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال ۴، شماره ۱۴، صص ۴۹-۳۱، ۱۳۹۲.
- اسدی، ایرج، «راهبرد منطقه‌گرایی در حکمروایی مناطق کلان‌شهری»، فصل‌نامه مدیریت شهری و روستایی، شماره ۱۷، صص ۴۲-۳۵، ۱۳۸۳.
- اسماعیل‌زاده، حسن و مجتبی همتی، «حکمروایی خوب، راه چاره تحقق شهر خوب»، فصل‌نامه سیاسی-اقتصادی، شماره ۲۸۸، صص ۱۱۵-۱۰۲، ۱۳۹۱.
- اسماعیل‌زاده، حسن و مظفر صرافی، «جایگاه حکمروایی خوب برنامه‌ریزی شهری طرح متروی تهران»، فصل‌نامه آمایش فضا (مدرس علوم انسانی)، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۲۸-۱، ۱۳۸۵.
- اسماعیل‌زاده، حسن، «حکمروایی خوب و پای‌بندی به حقوق بشر؛ زمینه‌های تحقق مدیریت شهری پایدار»، فصل‌نامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۳، شماره ۵، صص ۲۰-۱، ۱۳۹۱.
- اظهاری، کمال، «میزگرد مدیریت شهری و شوراها: نشست اول»، فصل‌نامه شهرسازی و معماری آبادی، سال ۹، شماره ۳۲، ۱۳۷۸.
- اظهاری، کمال، «حاکمیت شایسته و ضرورت احیای حوزه عمومی»، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۳۷-۳۲، ۱۳۸۶.
- افشار، سحر، کمال اظهاری، غلامرضا کاظمیان، و جواد مهدی‌زاده، «حکمروایی شهری، مبانی نظری و ضرورت شکل‌گیری آن در ایران»، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۸-۱۷، ۱۳۸۶.
- ایمانی جاجرمی، حسین، «حکمروایی شهری و پژوهش شهری»، فصل‌نامه مدیریت شهری، شماره ۱۵ و ۱۶، صص ۵۹-۵۲، ۱۳۸۲.

- ایمان، محمدتقی و بیژن خواجه‌نوری، «فراتحلیل: روشی برای مطالعه مطالعات»، فصل‌نامه روش‌شناسی علوم انسانی، سال ۱۲، شماره ۴۹، صص ۱۲۰-۸۳، ۱۳۸۵.
- آخوندی، عباس و ناصر برک‌پور، «راهبردهای استقرار نظام حکمروایی در منطقه کلان‌شهری تهران»، فصل‌نامه راهبرد، سال ۱۹، شماره ۵۷، صص ۲۹۷-۳۲۴، ۱۳۸۹.
- آدینه‌وند، علی اصغر، مریم حاجی‌زاده و مصطفی قدمی، «بررسی عملکرد شهرداری در چهارچوب حکمرانی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه: شهر بابلسر)»، فصل‌نامه مدیریت شهری، دوره ۱۱، شماره ۳۱، صص ۶۴-۴۱، ۱۳۹۲.
- برک‌پور، ناصر و ایرج اسدی، مدیریت و حکمروایی شهری، تهران، انتشارات دانشگاه هنر، ۱۳۹۰.
- برک‌پور، ناصر، «گذار از حکومت شهری به حاکمیت شهری در ایران»، رساله دوره دکتری شهرسازی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۱.
- بصیرت، میثم، «حکمروایی الکترونیک در کلان‌شهر تهران: فرصت‌ها و چالش‌ها»، دوماه‌نامه شهرنگار، سال ۱۲ شماره ۶۰ و ۶۱، صص ۴۳-۲۵، ۱۳۹۱.
- بصیرت، میثم، محمد مهدی عزیزی، اسفندیار زبردست و عباس آخوندی، «فرصت‌ها و چالش‌های حکمروایی کلان‌شهری خوب در عصر جهانی‌شدن: مطالعه موردی تهران»، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۷، شماره ۱، صص ۱۶-۵، ۱۳۹۱.
- پورمحمدی، محمدرضا، کریم حسین‌زاده دلیر و عیسی پیری، «حکمروایی مطلوب شهری بر بنیان سرمایه اجتماعی: آزمون نظم نهادی- فضایی ارتباطی و فاعلیت‌مندی غیراقتصادی؛ مطالعه موردی: کلان‌شهر تبریز»، فصل‌نامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال ۱، شماره ۱، صص ۵۲-۳۵، ۱۳۸۹.
- پیشگاهی‌فرد، زهرا و محمدباقر قالیباف، سجاد مرادی‌نیا و حمیده مومنی، «آسیب‌شناسی توزیع فضایی قدرت سیاسی در کلان‌شهر تهران با تأکید بر حکمروایی شهری»، فصل‌نامه جغرافیا (انجمن جغرافیای ایران)، سال ۱۱، شماره ۳۸، صص ۱۱۲-۹۳، ۱۳۹۲.
- پی‌یر، جان و گای پیترز، «انواع رویکردهای نظری درباره حکمروایی»، ترجمه محمد تقی‌زاده مطلق، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۵۵-۴۸، ۱۳۸۶.

- تاجدار، وحید و مصطفی اکبری، «زنان و حکمروایی خوب شهر»، جستارهای شهرسازی، شماره ۲۴ و ۲۵، صص ۳۹-۲۴، ۱۳۸۷.
- تقوایی، علی‌اکبر و رسول تاجدار، «درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی»، فصل‌نامه مدیریت شهری، دوره ۷، شماره ۲۳، صص ۵۸-۴۵، ۱۳۸۸.
- توکلی‌نیا، جمیله و مجید اسکندرپور و مجتبی برغمندی، «درآمدی بر حکمروایی خوب شهری: ضرورت‌ها، الزامات و چالش‌های فراروی تحقق آن در ایران»، فصل‌نامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ۵، شماره ۱، صص ۱۵۲-۱۳۵، ۱۳۹۱.
- جهان‌شاهی، محمد حسین، «حاکمیت شایسته، حکمروایی شهری»، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۴-۳، ۱۳۸۶.
- جهان‌شاهی، محمد حسین، «نگاهی به تعاریف و مفاهیم حکمروایی»، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۴۷-۴۵، ۱۳۸۶.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، جلال عظیمی‌آملی، مهدی پورطاهری و زهرا احمدی‌پور، «تبیین رابطه رهیافت حکمروایی خوب و توسعه پایدار روستایی در مناطق روستایی استان مازندران»، فصل‌نامه پژوهش‌های روستایی، سال ۲، شماره ۸، صص ۳۴-۱، ۱۳۹۰.
- رهنما، محمد رحیم، روح‌اله اسدی، «تعیین وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر مشهد»، فصل‌نامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال ۵، شماره ۲۰، صص ۱۶۲-۱۴۳، ۱۳۹۳.
- رهنما، محمد رحیم، عزت‌اله مافی و روح‌اله اسدی، «تحلیل جایگاه حکمروایی خوب شهری در شهر مشهد با الگوی SWOT»، فصل‌نامه جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، دوره ۸، شماره ۱۵، صص ۲۲۴-۱۹۷، ۱۳۸۹.
- رهنمایی، محمد تقی و مهناز کشاورز، «بررسی الگوی حکمروایی خوب و نقش دولت در مدیریت و اداره امور شهرها در ایران»، فصل‌نامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱، شماره ۱، صص ۵۵-۲۳، ۱۳۸۹.
- زیاری، کرامت‌اله و وحید نیکایی و علی حسینی، «سنجش میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری براساس الگوی حکمرانی خوب شهری؛ مطالعه موردی: شهر یاسوج»،

- فصل‌نامه مسکن و محیط روستا، دوره ۳۲، شماره ۱۴۱، صص ۸۶-۶۹، ۱۳۹۲.
- ساروخانی، باقر، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، بینش‌ها و فنون، جلد دوم، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۸.
  - شفیعا، سعید، محمدعلی شفیعا و غلامرضا کاظمیان، «فراتحلیل روش و نتایج پژوهش‌های کیفیت زندگی شهری در ایران»، فصل‌نامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۴، شماره ۲ (پیاپی ۵۰)، صص ۴۰-۲۱، ۱۳۹۲.
  - شماعی، علی، علی‌اصغر آدینه‌وند، مریم حاجی‌زاده، «ارزیابی عملکرد شهرداری‌ها براساس حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: شهر یاسوج)»، فصل‌نامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۴، شماره ۱۱، صص ۲۰-۱، ۱۳۹۱.
  - شهیدی، محمدحسین و محمدحسین جهان‌شاهی و سحر افشار، «شهرداری، حمل و نقل و حکمروایی شهری»، جستارهای شهرداری، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۴۴-۳۸، ۱۳۸۶.
  - شیخی، محمد و مهسا شهسواریان و آرش فضلی شمس‌آبادی، «رویکرد شبکه‌ای به حکمروایی اراضی پیرامون کلان‌شهرها؛ نمونه موردی: منطقه شهری کرج»، فصل‌نامه مدیریت شهری و روستایی، دوره ۱۱، شماره ۳۲، صص ۱۲۳-۱۲۳، ۱۳۹۲.
  - صادقی، یداله و ابوالفضل مشکینی و محسن کلانتری و بهمن کارگر و عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری، «فراتحلیل مطالعات پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) در داخل»، فصل‌نامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ۶، شماره ۲، صص ۱۷۰-۱۵۳، ۱۳۹۳.
  - صالحی، رضا و مرتضی نعمتی و سعید امان‌پور، «بررسی سازوکار تأثیرگذاری شاخص‌های سرمایه اجتماعی در حکمروایی مطلوب شهری با استفاده از Amos مطالعه موردی: شهر نسیم‌شهر»، فصل‌نامه برنامه‌ریزی فضایی، سال ۴، شماره ۱ (پیاپی ۱۲)، صص ۲۴-۱، ۱۳۹۳.
  - صرافی، مظفر و فضیلت تورانیان، «مروری بر دیدگاه‌های نظری مدیریت کلان‌شهری؛ با تأکید بر جنبه‌های نهادی»، فصل‌نامه مدیریت شهری، شماره ۱۷، صص ۱۷-۶، ۱۳۸۳.
  - صرافی، مظفر، «سامان‌دهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی کشور در پرتو حکمروایی خوب شهری»، فصل‌نامه هفت شهر، دوره ۲، شماره ۲۳، صص ۱۳-۴، ۱۳۸۷.

- صرافنی، مظفر، جمیله توکلی نیا و عادلہ آقایی، «ناحیه محوری، ضرورت ارتقاء مدیریت محلی در شهرداری تهران (منطقه ۴)»، فصل‌نامه جغرافیایی آمایش محیط، شماره ۱۲، ۱۳۷-۱۱۷، ۱۳۹۰.
- عرب‌شاهی، زهرا، «قانون برنامه چهارم زیر ذره‌بین حکمرایی خوب شهری»، ماه‌نامه شهرداری‌ها، سال ۶، شماره ۶۹، ۱۳۸۳.
- عرفانیان خان‌زاده، حمید، «حکمرانی و نقش اداره امور شهری در عصر جهانی‌سازی»، فصل‌نامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۴، شماره ۱۰، صص ۱۴-۱، ۱۳۹۱.
- عظیمی‌آملی، جلال، تحلیل حکمروایی خوب در پایداری روستاها (مورد: روستاهای استان مازندران)، رساله دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۹۱.
- فهیمی، میترا و محمد ابوبی‌اردکانی، «بررسی قابلیت روش فراتحلیل در شناسایی متغیرهای پیش‌بینی ورشکستگی»، فصل‌نامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۱، شماره ۲، صص ۲۱۰-۱۸۹، ۱۳۹۳.
- کاظمیان، غلامرضا، «درآمدی بر الگوی حکمروایی شهری»، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، صص ۷-۵، ۱۳۸۶.
- کمانرودی کجوری، موسی و محمد بیگدلی، «بررسی تطبیقی قوانین و برنامه‌های توسعه شهری با اصول حکمروایی خوب؛ مطالعه موردی: برنامه‌های توسعه شهری تهران»، فصل‌نامه مطالعات شهری، دوره ۳، شماره ۱۱، صص ۴۸-۳۷، ۱۳۹۳.
- لطفی، غلامرضا و سید محمد بساطیان، «فراتحلیلی بر روش و محتوای مقالات فصل‌نامه علوم اجتماعی»، فصل‌نامه علوم اجتماعی، شماره ۶۳، صص ۲۴۰-۲۲۰، ۱۳۹۲.
- مشکینی، ابوالفضل، سیدموسی پورموسوی و سهراب موذن، «ارزیابی الگوی مدیریت محله مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری؛ مطالعه موردی: محله اوین تهران»، فصل‌نامه مطالعات شهری، دوره ۲، شماره ۶، صص ۴۲-۳۱، ۱۳۹۲.
- مقیمی، محمد، اداره امور حکومت‌های محلی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۸۲.
- موحد، علی و سجاد قاسمی کفرودی، موسی کمان‌رودی، فرزانه ساسان‌پور، «بررسی توسعه

- محله های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران)، فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۱۹، شماره ۱، صص ۱۷۹-۱۴۷، ۱۳۹۴.
- موحد، علی و موسی کمان‌رودی و فرزانه ساسان‌پور و سجاد قاسمی کفرودی، «بررسی حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران)»، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری، سال ۲، شماره ۷، صص ۱۷۶-۱۴۷، ۱۳۹۳.
- مهارتی، یعقوب و وحید حسنی‌هنزایی و مجتبی حمیدی، «ارزیابی برنامه‌ریزی راهبردی براساس حکمروایی خوب شهری (مطالعه تطبیقی برنامه‌ریزی‌های تهران و مشهد)»، چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد مقدس، ۱۳۹۱.
- نادری، محمدمهدی، «حکمرانی خوب؛ معرفی و نقدی اجمالی»، فصلنامه اسلام و پژوهش‌های مدیریتی، سال ۱، شماره ۱، صص ۹۳-۶۹، ۱۳۹۰.
- نصرالهی، سیدنوراله و حیدر مختاری و مریم‌السادات سیدین، «فراتحلیل: رویکردی به تلفیق و ارزشیابی پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی»، فصلنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، دوره ۲۹، شماره ۲، صص ۳۱۶-۲۹۳، ۱۳۹۲.
- نصیری اسماعیل، «ارزیابی عملکرد مدیریت ناحیه‌محوری بر کارآمدی حکمروایی مطلوب شهری؛ مطالعه موردی منطقه ۴ شهر تهران»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۶، شماره ۲۱، صص ۱۵۶-۱۳۹، ۱۳۹۴.
- نظریان، اصغر و محمد رحیمی، «تحلیل الگوی مدیریتی شهر تهران»، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۴، شماره ۳ (پیاپی ۸۱)، صص ۱۲۶-۱۱۱، ۱۳۹۱.
- نظریان، اصغر و محمد رحیمی، «ضرورت بازبینی مدل مدیریت شهر تهران و انتخاب مدل برتر»، فصلنامه مدیریت شهری و روستایی، دوره ۱۱، شماره ۳۱، صص ۱۳۸-۱۲۵، ۱۳۹۲.
- یاپنگ غراوی، بای‌محمد، «نگاهی به مفهوم حکمروایی شهری؛ هدف‌ها، مدل‌ها و شاخص‌های آن»، فصلنامه سیاسی-اقتصادی، شماره ۲۸۹، صص ۲۰۵-۱۹۸، ۱۳۹۱.
- Adineh Vand, A. A., M. Haji Zadeh & M. Qadami, "Investigation of the Performance of the Municipality in the Framework of Good Municipal Rule: A Case Study of Babolsar City", *Journal of Urban and Rural Management*, Vol. 11,

- No. 31, pp. 41-64, 2013. (in Persian)
- Afshar, S., K. Athari, G. Kazemiyani & J. Mehdizadeh, "Urban Governance: Theory and the Necessity of its Formation in Iran", *Journal of Jostarhayeh Shahrshazi*, Vol. 19 & 20, pp. 8-17, 2007. (in Persian)
  - Akhoondi, A. & N. Barakpoor, "Strategies for Establishing Governance in Tehran Metropolitan Region", *Journal of Strategy*, Vol. 19, No. 57, pp. 297-324, 2010. (in Persian)
  - Araabshahi, Z., "The Fourth Law Program under the Lens of Urban Governance", *Monthly Magazine of Shahrshazi*, Vol. 6, No. 69, 2004. (in Persian)
  - Asadi, I., "Strategy Regionalism in Governance of Metropolitan Areas", *Journal of Urban and Rural Management*, No. 17, pp. 35-42, 2004. (in Persian)
  - Athari, K., "A Panel of Urban Management and Councils: First Meeting", *Journal of Abadi*, Vol. 9, No. 32, 2000. (in Persian)
  - Athari, K., "Good Governance and the Need to Revitalize the Public Domain", *Journal of Jostarhayeh Shahrshazi*, Vol. 19 & 20, pp. 32-37, 2007. (in Persian)
  - Aylett, A., "Institutionalizing the Urban Governance of Climate Change Adaptation: Results of an International Survey". *Journal of Building Capacity for Climate Change Adaptation in Urban Areas*, Vol. 41, No. 1, pp. 4-16, 2015.
  - Azimi Amoli, J., *Good Governance Analysis in Rurals Sustainability (Case Study: Mazandaran Rurals Province)*, Ph.D. Dissertation of Geography and Rural Planning, Tarbiat Modarres University, 2011. (in Persian)
  - Barakpoor, N. & I. Asadi, *Management and Urban Governance*, Tehran: University of Art Publication, 2011. (in Persian)
  - Barakpoor, N., "The Transition from Urban to Urban Governance Government in Iran", Ph.D. dissertation in urban planning, Tehran University, 2002. (in Persian)
  - Basirat, M., "Electronic Governance in Tehran: Opportunities and Challenges", *Shahrnegar Bimonthly*, Vol. 12, No. 60 & 61, pp. 25-43, 2012. (in Persian)
  - Basirat, M., M. M. Azizi, E. Zebardast & A. Akhoondi, "Opportunities and Challenges of Good Metropolitan Governance in the Globalization Era", *Journal of Ha-Ye-Ziba: Memory Va Shahrshazi*, Vol. 17, No. 1, pp. 5-16, 2013. (in Persian)

- Ebrahimzadeh, I. & M. Asadian, "Analysis and Assessment of Good Urban Governance in Iran, Case study: Kashmar City", *Journal of Geography and Territorial Spatial Arrangement*, Vol. 3, No. 6, pp. 17-30, 2013. (in Persian)
- Eftekhari, A., J. Azimi Amoli, M. Taherkhani & Z. Ahmadipoor, "Clarification of the Relation between Good Governance and Sustainable Rural Development in Rural Areas at Mazandaran Province", *Journal of Rural Research*, Vol. 2, No. 8, pp. 1-34, 2012. (in Persian)
- Erfanian Khanzadeh, H., "Governance and the Role of Urban Management in the Age of Globalization", *Journal of Urban Management Studies*, Vol. 4, No. 10, pp. 1-14, 2012. (in Persian)
- Esmaeilzadeh, H. & M. Hemati, "Good Governance, the Solution to Achieve Good City", *Journal of Political-Economic*, No. 288, pp. 102-115, 2012. (in Persian)
- Esmaeilzadeh, H. & M. Sarrafi, "Role of Good Governance in Urban Planning Case Study: Tehran Metro", *Journal of Spatial Planning*, Vol. 10, No. 1, pp. 1-28, 2006. (in Persian)
- Esmaeilzadeh, H., "Good Governance and Obligating of Human Rights Contents, Basis of Urban Sustainable Management", *Journal of Urban Management Studies*, Vol. 3, No. 5, pp. 1-20, 2012. (in Persian)
- Fahimi, M. & M. Abooyee Ardakani, "An Investigation on the Capability of Meta-analysis in Identification of Bankruptcy Prediction Variables", *Journal of The Accounting and Auditing Review*, Vol. 21, No. 2, pp. 189-210, 2013. (in Persian)
- Healey, P., "Transforming Governance: Challenges of Institutional Adaptation and a New Politics of Space". *European Planning Studies*, Vol. 14, No. 3, pp. 299-320, 2006.
- Hufty, M., "Governance: Exploring Four Approaches and Their Relevance to Research", in U. Wiesmann & H. Hurni (Eds.), *Research for sustainable development: Foundations, experiences, and perspectives, Bern: Geographica Bernensia*, pp. 165-183, 2011.
- Iman, M. T. & B. Khaje Noori, "Meta Analysis: A Method for Studying the Studies", *Journal of Methodology of Social Sciences and Humanities*, Vol. 12, No.

- 49, pp. 83-120, 2006. (in Persian)
- Imani Jajarmi, H., "Urban Governance and Urban Research", *Journal of Urban and Rural Management*, No. 15 & 16, pp. 52-59, 2003. (in Persian)
  - Jahanshahi, M. H., "Good Governance, Urban Governance", *Journal of Jostarhaye Shahrsazi*, No. 19 & 20, pp. 3-4, 2007. (in Persian)
  - Jahanshahi, M. H., "A Look at the Definitions and Concepts of Governance", *Journal of Jostarhaye Shahrsazi*, No. 19 & 20, pp. 3-4, 2007. (in Persian)
  - Kamanroodi Kajoori, M. & M. Bigdeli, "A Comparative Study of the Laws and Urban Development Plans Based on the Principles of Good Urban Governance Case Study: Urban Development Plans of Tehran", *Scientific Journal Management System*, Vol. 3, No. 11, pp. 37-48, 2014. (in Persian)
  - Kazeemiyan, G., "An Introduction to the Pattern of Urban Governance", *Journal of Jostarhaye Shahrsazi*, No. 19 & 20, pp. 5-7, 2007. (in Persian)
  - Koufogiannakis, D., "The State of Systematic Reviews in Library and Information Studies", *Evidence Based Library and Information Practice*, Vol. 7, No. 2, pp. 91-95, 2012.
  - Kübler, D. & M. A. Pagano, "Urban Politics as Multilevel Analysis", in K. Mossberger, S. E. Clarke & P. John (Eds.), *The Oxford Handbook of Urban Politics*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
  - Latifi, G. & S. M. Basatian, "Meta-analysis Method and Content of Articles List Journal of Social Sciences", *Journal of Social Sciences*, No. 36, 2012. (in Persian)
  - Maharati, Y., V. Hasani Hanzaei & M. Hamidi, "Assessment of Strategic Planning Based on Good Urban Governance (A Comparative Study Programs of Tehran and Mashhad)", in *Fourth Conference on Planning and Urban Management*, Mashhad, 2011. (in Persian)
  - Meshkini, A., S. M. Poor Moosavi & S. Moazzen, "Evaluation of Neighborhood Management Based on Urban Governance Indicators: Case Study of Tehran's Evin Neighborhood", *Scientific Journal of Management System*, Vol. 2, No. 6, pp. 31-42, 2012. (in Persian)
  - Moghimi, M., *Administration of Local Governments*, Tehran: SAMT Publication,

2003. (in Persian)
- Movahed, A., S. Ghasemi Kafroodi, M. Kamanroudi & F. Sasanpour, "A Study on the Development of Urban Neighborhoods with Emphasis on the Good Urban Governance Pattern (Case Study: District 19 of Tehran Municipality)", *Journal of Spatial Planning*, Vol. 19, No. 1, pp. 147-179, 2015. (in Persian)
  - Movahed, A., M. Kamanroudi, F. Sasanpour, S. Ghasemi Kafaroudy, "Evaluation of Urban Governance in Urban Neighborhoods (Case Study: Tehran District 19)", *Journal of SHAHR-HA*, Vol. 2, No. 7, pp. 147-176, 2013. (in Persian)
  - Naderi, M. M., "Good Governance: A Brief Introduction and Criticism", *Journal of Islam and Management Research*, Vol. 1, No. 1, pp. 69-93, 2011. (in Persian)
  - Nasiri, E., "Performance Evaluation of District Based Management on Effectiveness of Urban Governance, Case Study: Tehran District 4", *Journal of Research and Urban Planning*, Vol. 6, No. 21, pp. 139-156, 2015. (in Persian)
  - Nasrollahi, S. N., H. Mokhtari & M. Seyedein, "Meta-analysis: An Approach to Synthesizing and Evaluating Research on Knowledge and Information Science", *Journal of Information Processing and Management*, Vol. 29, No. 2, pp. 293-316, 2014. (in Persian)
  - Nazarian, A. & M. Rahimi, "Managerial Analysis of Tehran City", *Journal of Human Geography Research*, Vol. 44, No. 1, pp. 111-126, 2012. (in Persian)
  - Nazarian, A. & M. Rahimi, "The Necessity to Review the Model of Tehran City Management", *Journal of Urban and Rural Management*, Vol. 11, No. 31, pp. 125-138, 2013. (in Persian)
  - Pierre, J. & G. Peters, "Theoretical Approaches on Governance", Translation: M. Taghi-Zadeh Motlagh, *Journal of Jostarhaye ShahrSazi*, No. 19 & 20, pp. 24-39, 2007. (in Persian)
  - Pishgahi Fard, Z., M. B. Ghalibaf, S. Moradiniya & H. Momeni, "Pathology of Spatial Distribution of Political Power in Tehran Metropolis with Approach to Urban Governance", *Journal of Geography*, Vol. 11, No. 38, pp. 93-112, 2013. (in Persian)
  - Poor Mohammadi, M., K. Hosseinzadeh Dalir & I. Piri, "Good Urban Governance

- Based on Social Capital: The Case of Study Tabriz Metropolitan”, *Journal of Arid Regions Geographic Studies*, Vol. 1, No. 1, pp. 35-52, 2010. (in Persian)
- Rahnama, M. R. & R. Asadi, “Determining the Levels of Indices of Good Urban Governance in Mashhad”, *Journal of Urban- Regional Studies and Research*, Vol. 5, No. 20, pp. 143-162, 2014. (in Persian)
  - Rahnama, M. R., E. Mafi & R. Asadi, “Analyzing Good Urban Governance Location in Mashhad Using”, *Journal of Geography and Regional Development Research*, Vol. 5, No. 15, pp. 197-224, 2011. (in Persian)
  - Ranamaei, M. T. & M. Keshavarz, “Evaluation of Good Governance Pattern and the Role of Government in the Management of City Affairs in Iran”, *Journal of Geography and Regional Planning*, Vol. 1, No. 1, pp. 23-55, 2011. (in Persian)
  - Roman´czyk, K. M., “Towards Urban Governance: Twenty Years of Neighbourhood Contracts in the Brussels-Capital Region”, *Cities*, Vol. 44, pp. 1-8, 2015.
  - Sadeghi, Y., A. Meshkini, M. Kalantari, B. Kargar & A. Eftakhari, “Meta-Analysis of Crime Prevention through Environmental Design Studies (CPTED) Inside”, *Quarterly Journal of Human Geography*, Vol. 6, No. 2, pp. 153-170, 2014. (in Persian)
  - Salahi, R., M. Namati & S. Amanpur, “Effective Mechanism of Social Capital Indicators in the Good Urban Governance using Amos, Case Study: City Nasim City”, *Quarterly of Spatial Planning*, Vol. 4, No. 1, pp. 1-24, 2014. (in Persian)
  - Sarookhani, B., *Research Methods in Social Sciences, Insights and Techniques*, Vol. II, Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies, 2010. (in Persian)
  - Sarrafi, M. & F. Tooranian, “A Review of Theoretical Perspectives of Metropolitan Management, with Emphasis on the Institutional Aspects”, *Journal of Urban Management*, No. 17, pp. 6-17, 2004. (in Persian)
  - Sarrafi, M., “Regularizing Informal Settlements in Light of Good Urban Governance in Iran”, *Journal of Haftshahr*, Vol. 2, No. 23, pp. 4-13, 2008. (in Persian)
  - Sarrafi, M., J. Tavakolinia & A. Aghai, “District-led Management: The Necessity

- of Upgrading Local Management in Tehran Municipality”, *Journal of Amayesh*, No. 12, pp: 117-137, 2011. (in Persian)
- Shafia, S., M. A. Shafia & G. Kazemyan, “Meta-Analysis of Methods and Findings of Urban Quality of Life in Iran”, *Journal of Applied Sociology*; Vol. 24, No. 2, pp. 21-40, 2013. (in Persian)
  - Shahidi, M. H., M. H. Jahanshahi & S. Afshar, “Urban Planning, Transport and Urban Governance”, *Journal of Jostarhaye Shahrsazi*, No. 19 & 20, pp. 38-44, 2007. (in Persian)
  - Shamaei, A., A. A. Adine Vand & M. Hajizade, “Assessment of Municipality Function Based on the Urban Good Governance, Case Study: Yasooj”, *Journal of Urban Management Studies*, Vol. 4, No. 11, pp. 1-20, 2012. (in Persian)
  - Sheikhi, M., M. Shahsavarian & A. Fazli Shams Abadi, “Network Analysis Approach to the Governance of Ex-Urban Lands, (Case Study: Karaj Urban Region)”, *Journal of Urban and Rural Management*, Vol. 11, No. 32, pp. 123-138, 2013. (in Persian)
  - Shokouhi, M. A., M. Istgaldi, “Analysis of Underlying Factors of Good Governance, Case Study: City of Bandar Torkaman”, *Journal of Arid Regions Geographic Studies*, Vol. 4, No. 14, pp. 31-49, 2014. (in Persian)
  - Taghvaei, A. A. & R. Tajdar, “An Introduction to Urban Good Governance in Analytical Approach”, *Journal of Urban and Rural Management*, Vol. 7, No. 23, pp. 45-58, 2009. (in Persian)
  - Tajdar, V. & M. Akbari, “Women and Good Governance”, *Journal of Jostarhaye Shahrsazi*, No. 24 & 25, pp. 24-39, 2008. (in Persian)
  - Tavakolinial, J., M. Eshandarpour & M. Barghamadi, “An Introduction to Urban Good Governance: Necessities, Requirements and Challenges of its Realization in Iran”, *Quarterly Journal of Human Geography*, Vol. 5, No. 1, pp. 135-152, 2012. (in Persian)
  - UN. Secretariat, *Definition of Basic Concepts and Terminologies in Governance and Public Administration*, UN, 2006.
  - UNDP, *Defining Core Characteristics of Good Governance*, United Nations

- Development Programme, Management Development and Governance Division, Strengthening Capacity for People-Centred Development, New York, 1997.
- Wollman, H., "Local Government Modernization in Germany: Between Incrementalism and Reform Waves", *Public administration*, Vol. 78, No. 4, pp. 915-936, 2000.
  - Yapang Ghoravi, B., "A Look at Urban Governance Concept: Goals, Models and its Indicators", *Politico-Economic Journal*, No. 289, pp. 198-205, 2012. (in Persian)
  - Yesilkagit, A. K. & J. D. Vrise, "The Unanticipated Consequences of Decentralization and Reinventing: the Case of the Province of South Holland", *International Review of Administrative Sciences*, Vol. 68, No. 4, pp. 579-597, 2002.
  - Zhang, L., J. Chen & R. M. Tochen, "Shifts in Governance Modes in Urban Redevelopment: A Case Study of Beijing's Jiuxianqiao Area", *Cities*, Vol. 53, pp: 61-69, 2016.
  - Ziari, K., V. Nikpay & A. Hosseini, "Measurement the Level of Citizen Participation in Urban Management Based on Urban Good Governance: A Case Study for Yasouj", *Journal of Housing and Rural Environment*, Vol. 32, No. 141, pp. 69-86, 2013. (in Persian)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

A Meta-analysis on Urban Governance Researches in Iran

H. Esmailzadeh¹, L. Kouzegar², M. Alian^{3*}, A. A. Adineh Vand⁴

- 1- Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
- 2- Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
- 3- Ph.D. Student of Geography and Urban Planning, Shahid Beheshti University, & Researcher of Young Researchers and Elites club, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
- 4- Ph.D. Student of Geography and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Received: 8/Nov/2015

Accepted: 6/Feb/2016

Abstract:

In recent years, due to inefficiency of tradition tools and methods of urban management, the importance of models of transition from centralized and hierarchical government to good, decentralized and democratic governance models have increased. Growth, abundance and variety of published scientific researches in this field is another indication of the need for further research in this field. Therefore, this research reviews scientific researches in the field of good urban governance using meta-analysis method and revisal approach in order to emphasis on their strengths and overcome their weaknesses. The domain of the current research spans researches published in Iranian scientific journals on good urban governance. Results show that researches on good urban governance using descriptive methodology are developmental and applied, thus these researches have been steered to theory-testing. Moreover, the abundance of qualitative and descriptive-analytical methods has increased the use of deductive methods in the analysis process. In conclusion, the evolution of research in urban governance was initiated by descriptive methodology and in a limited scale, have experienced a period of quantitative analysis in metropolises of Iran. Thus, in spite of some applicable and creative proposals in published papers, it is necessary to use local approaches along with emphasizing on social and philosophic theories, and explanative and providential models, if we want these researches to be effective for cities and their management.

Keywords: Urban Governance, Urban Government, Urban Actors, Meta-analysis.

---

* Corresponding Author's E-mail: m.alian_87@yahoo.com